

Distinctio quadragesima prima.

Sicut autem querimus. **H**ic magister inquit de causa predestinationis. puta utrum aliquam aptitudinem causalis ex predestinatione vel reprobatione fuerit quam aspiciat deus hanc predestinavit et illius reprobavit. Et dividit in duas partes. Quia primo inquit an predestinatio vel reprobatio causetur ex humanorum meritorum bonitate vel malicia. Secundo incidet quod utrum divina scientia mereatur ex creaturarum mutabilitate. ibi. Preterea considerari oportet. Prima tres. Nam primo circa illam inquisitionem suam intentionem exprimit. Secundo a sua intentione quandam opinionem excludit. Et tertio errorem quorundam hereticorum infringit. Secunda ibi. Opinati sunt. Tercia ibi. Multi. Secundo. Itaque secunda dividit in tres partes. Nam illam opinionem excludendo primo magister ponit. quod ex scientia meritorum electio dei non provenit. Secundo in contrarium obijcit. Et tertio obiectionem solvit. Secunda ibi. His tamen adversari. Tercia ibi. Sed quid intelligere voluerit. Sequitur illa pars. Multi vero. Et dividit in duas partes. Nam primo magister contra hereticam opinionem ostendit. quod nec predestinatio nec reprobatio causantur ex meritis de facto precedentibus. Secundo ostendit quod bonorum meritorum ad predestinationem. et malorum ad reprobationem non est equalis respectus. Secunda ibi. Sed que res. Sequitur illa pars. Preterea considerari oportet. Et dividit in tres partes. Quia primo movet questionem de scientia et predestinatione indistincte. Secundo rident quantum ad illud quod peritur ex predestinatione. Tertio quantum ad illud quod queritur ex predestinatione. Secunda ibi. De scientia primo respondemus. Tercia ibi. De scientia autem dicimus. Circa hanc distinctionem quero.

Quam reprobatio possit impediri peccatis sanctorum. Et videtur quod sic. Quia illud quod est promotivum unum oppositorum. habet impedimentum alteri. maxime si talia sint opposita immediata. scilicet predestinatio et reprobatio sunt opposita immediata. quia sine uno medio omnibus hominibus vel sunt predestinati vel reprobandi. et predestinatio inuincit peccatis sanctorum. ut dicitur. b. Aug. si reprobatio impeditur poterit peccatis sanctorum. Contra. in inferno nulla est redemptio. ut legitur Job. xv. si reprobatus est in infernum ordinatus. g. r. Quia magister illa. rli.

di. inquit de causa reprobationis et predestinationis. id primo videndum est de causa reprobationis. Secundo de causa predestinationis. Tertio utrum predestinatio usuari possit peccatis sanctorum. Quarto utrum reprobatio impediri possit peccatis sanctorum.

Quam ad primam

articulum de causa reprobationis videtur esse dicendum quod ipsi reprobationis possunt assignari causas. Quia ad penam eternam nullus ordinatur a iusto iudice sine recognitione cause. sed reprobandus a deo qui est iustus iudex est ad penam eternam deputatus seu ordinatus. g. r. Nec autem causa ex parte reprobandorum duplex potest assignari. scilicet quod reprobandi ab hoc seculo recedentes in duplici statu esse videntur. Quidam enim sunt in statu adultorum. quidam in statu puulorum. Quod ad adultos causa reprobationis dici potest malus usus liberi arbitrii usque ad finem vite ipsius duraturus ab eterno a deo preclusus. Unde quia deus sciuit ab eterno tale hominem in fine vite sue abire in suo libero arbitrio. ideo a tali homine in futurum diuine gratie sua temeritate finaliter resistere. deus ab eterno recevit suam gratiam finaliter subtrahere. et a gloria eterne beatitudinis tamquam inhabiliter reprobare. Quod autem ad puulos abique sacro baptismatis recedentes causa reprobationis dici potest ineptitudo seu inhabilitas ad recipiendum influxum gratie diuine ab eterno a deo preclusa. quod ipsis prouenit vel ex causa naturali. puta quod ex naturali sua proleptione cito moriuntur quod baptizari non possunt. vel ex causa voluntaria inlicitate tamen aliena. puta quia nascuntur vel nutriuntur ab infidelibus qui eos nolunt baptizare. Est enim imaginandum in isto proposito. quod sicut sol radios ubique diffundit. et quantum in se est homini diffusionem omnia illuminat. si tamen aliqua huiusmodi diffusibilis radijs obices ponunt. illa tenebrosa manebunt. sic deus solem gratie spiritualis quantum est ex parte sue bonitatis omnino facit super bonos et malos. quia quantum est ex parte sue bonitatis ipse nemine vult perire. sed magis vult omnes homines salvos fieri. et ad agnitionem veritatis venire. ad Thimoth. ij. Quia tamen ipse in aliquibus ab eterno prouidit obicem resistentem huiusmodi gratie diffuse modo predicto. id tales modo quo dicitur est a deo dicitur reprobandi. Et quod causa reprobationis ipsorum adultorum reducat illo modo in actuale et propriam culpam ipsorum. reprobatio autem puulorum non reducat in ipsorum propriam culpam. ideo adultorum

Articulus 1

Quam ad secundam

articulum de causa reprobationis videtur esse dicendum quod ipsi reprobationis possunt assignari causas. Quia ad penam eternam nullus ordinatur a iusto iudice sine recognitione cause. sed reprobandus a deo qui est iustus iudex est ad penam eternam deputatus seu ordinatus. g. r. Nec autem causa ex parte reprobandorum duplex potest assignari. scilicet quod reprobandi ab hoc seculo recedentes in duplici statu esse videntur. Quidam enim sunt in statu adultorum. quidam in statu puulorum. Quod ad adultos causa reprobationis dici potest malus usus liberi arbitrii usque ad finem vite ipsius duraturus ab eterno a deo preclusus. Unde quia deus sciuit ab eterno tale hominem in fine vite sue abire in suo libero arbitrio. ideo a tali homine in futurum diuine gratie sua temeritate finaliter resistere. deus ab eterno recevit suam gratiam finaliter subtrahere. et a gloria eterne beatitudinis tamquam inhabiliter reprobare. Quod autem ad puulos abique sacro baptismatis recedentes causa reprobationis dici potest ineptitudo seu inhabilitas ad recipiendum influxum gratie diuine ab eterno a deo preclusa. quod ipsis prouenit vel ex causa naturali. puta quod ex naturali sua proleptione cito moriuntur quod baptizari non possunt. vel ex causa voluntaria inlicitate tamen aliena. puta quia nascuntur vel nutriuntur ab infidelibus qui eos nolunt baptizare. Est enim imaginandum in isto proposito. quod sicut sol radios ubique diffundit. et quantum in se est homini diffusionem omnia illuminat. si tamen aliqua huiusmodi diffusibilis radijs obices ponunt. illa tenebrosa manebunt. sic deus solem gratie spiritualis quantum est ex parte sue bonitatis omnino facit super bonos et malos. quia quantum est ex parte sue bonitatis ipse nemine vult perire. sed magis vult omnes homines salvos fieri. et ad agnitionem veritatis venire. ad Thimoth. ij. Quia tamen ipse in aliquibus ab eterno prouidit obicem resistentem huiusmodi gratie diffuse modo predicto. id tales modo quo dicitur est a deo dicitur reprobandi. Et quod causa reprobationis ipsorum adultorum reducat illo modo in actuale et propriam culpam ipsorum. reprobatio autem puulorum non reducat in ipsorum propriam culpam. ideo adultorum

pbatis nō solum pena damni. sed etiaz pena
sensu detestē z puidet a iusto iudice. pūul au-
tem tm̄modo pena damni que est carētia di-
uine visionis. Et hec q̄stum ad p̄mū articu-
lum sufficiat.

Articulus 2. Quantus ad secun-

dū articulu q̄ sit cā p̄destinationis. ē aduertē-
dū q̄ qz oppositoꝝ oppositē sūt causē. p̄destina-
tio autē z reprobatio aliquo mō sunt oppositē
ideo cāz p̄destinationis assignare possumus
ex oppositō causāz p̄dictāz ipsius reprobari-
onis. ¶ **U**t igit singula singulis p̄ oppositū
ualeat respondere. dico saluo tm̄ semp̄ meliori
iudicio. q̄ cā p̄destinationis ipsōꝝ adultōꝝ vi-
det ē bon⁹ vsus liberi arbitrii ab eterno a deo
p̄cognitus finaliter duraturus. quē bonū vsū
finale deus ab eterno p̄templās p̄posuit ta-
libus hominibus h̄mōi vsū habiturus sic dare
grām finaliter in p̄nti vt mediātē grā in p̄nti
pueniāt ad gl̄iam ī futuro. **D**ixi autē notāter
finalē seu finaliter. **N**ihil obstat q̄n repro-
batus quādoqz habeat bonū vsū liberi arbi-
triū in p̄nti. p̄uidit tamen deus q̄ sua libertate
abūtedo ab huiusmodi bono vsū finaliter se
auertet. igit nec gratiā finaliter habebit in p̄-
senti. nec gloriā in futuro. Quia sicut dicit te-
rtius veritatis. **Q**ui p̄seuerauerit vsqz in fine:
hic saluus erit. ¶ **E**t ecōuerso p̄destinatus ī
p̄nti q̄nqz p̄t habere malū vsū. scuit tm̄ de-
us ab eterno q̄ ī tali malo vsū finaliter nō ma-
nebit. ideo p̄posuit deus ab eterno tali homi-
dare grām finalē in p̄nti z gl̄iam ī futuro. **I**n
p̄nti illud **Ezech. xvij. Si impi⁹ egerit p̄ntiaz**
ab omnibz p̄ctis suis que opatus est z fecerit
iusticiā vita uiuet. oīm iniquitatū suāz non
recordabo. Causa autē p̄destinationis ipsōꝝ
p̄uuloꝝ potest dici quedā aptitudo respectu
baptismalis grē quā deus p̄uidens ab eterno
ip̄los p̄destinauit ad vitā eternā. z illa aptitu-
do puenit eis aliq̄ mō naturalr. puta qz non
sūt adeo infirme p̄plexiōis q̄n tm̄ possint du-
rare in p̄nti vita donec baptisent. Et aliquo
mō volūtariē voluntate tm̄ aliena. puta q̄ ta-
les sūt parctēs vel nutritores qui eos baptisā-
ri nō prohibent. ¶ Sed his p̄dictis videtur
obuiare posito magnoꝝ doctoꝝ loquētū in
illa materia. s. s̄cti Thome z venerabilis do-
ctōis fratris Agidij. qui ambo concorditer di-
cūt. q̄ licet in generali possit assignari rō p̄de-
stinatōis z reprobatōis. puta ddo q̄ aliq̄ sūt
p̄destinati: vt ī ipsīs reluceat misericordiā et

Op. tho.
z Agidij.

bonitas diuina. Aliqui vero reprobari vt in
ipsis reluceat iusticia diuina. quare autem in
speciali illi sint p̄destinati z illi reprobari nul-
la causa est nisi volūtas diuina. ¶ **E**t hoc de-
clarant p̄mo exemplo naturali. Quia quāuis
materia fm̄ se sit penitus vniformis in omni-
bus suis p̄tibz. tamē ī p̄ncipio productio-
nis p̄tū vnīuersi aliqua ps materie supposi-
ta est forme nobiliori. alia forme ignobiliori.
¶ **Q**uius si ratio petitur. q̄uis ī generali de hoc
possit reddi ratio. dicēdo q̄ hoc pro tanto fa-
ctum est. quia sic exigebat diuersitas formaz
specificaz rez naturalū. tamē n̄ ulla ratio ī spe-
ciali potest assignari quare hec pars materie
supposita sit huic forme. z illa illi quia hoc de-
pendet ex simplici volūtatē dei. ¶ **S**ecundo
declarāt hoc idē exemplo sum̄ pro ī artificiali-
bus. **V**idemus. n. in arte edificatoria q̄ ratō
habet hoc ī vnīuersali q̄ aliq̄s lapis ponit in
vna parte edificij. et aliquis ī alia. **S**ed datz
pluribz lapidibz equalibz nō p̄t aliqua rō ī
speciali assignari. quare hic lapis ponat ī hac
parte edificij. z ille in alia. nisi sola volūtas ar-
tificis cui sic placet. **S**ic in p̄posito. ergo zc.
¶ **N**ec tamē ex hoc ducit aliquam iniusti-
ciam esse in deo seu apud deum. quia effectus
p̄destinationis non reddit alicui ex debito:
sed ex mera gratiā. **I**n gratuitis autem non
at̄tēditur ratio iusticie v̄l iniusticie. sed potest
qui dispensat dare plus et minus pro libito
sue volūtatē absqz p̄iudicio cuiuscūqz. **I**n
p̄nti quod ait paterfamilias **Mat. xx. Amice**
nō facio tibi iniuriā. Et infra. Nō licet mihi
quod ego volo facere. ¶ P̄t etiā argui p̄ illa
opinionē sic. Nullū temp̄ale potest ēē ratō
eius quod est eternū. sed omne quod se tenet
ex p̄te creature est temp̄ale. p̄destinatio autēz
est eterna. z similiter reprobatio. ergo nihil se-
tenēs ex parte creature potest ēē causa p̄desti-
nationis seu reprobationis. ¶ Illud quod
est effectus p̄destinationis nō p̄t ēē cā eius.
sed bonus vsus liberi arbitrii est effectus p̄de-
stinatōis. ergo nō valet illud quod sup̄ius
posuisti. Maior p̄z. qz idē nō potest ēē cau-
sa z effect⁹ respectu eiusdē. Minor etiā p̄z. qz
om̄e bonū qd se tenet ex p̄te p̄destinati videt
ēē effect⁹ p̄destinatōis. ¶ S̄. si p̄destinatio ha-
beret causāz se tenentē ex parte p̄destinati. tūc
grā dei haberet cāz ex p̄te p̄destinati. falsitas
p̄ntis patet. quia si gratia esset ex meritō. iāz
gratia nō ēē gratia. sicut ait ap̄ls ad Roma.
xi. ¶ ap̄ls ad Roma. ix. loquēs de Clau
z Jacob: ait. Cū nō dum nati eēt. aut aliqd

Rō. i.

2

3

4

Contra thoma & Ag.

boni aut mali egissent. fm electione nō ex opibus dictū est. **Jacob dilexi.** clau aut odio habui. **Et ibidē dicit.** Qui vult misereri. & quez vult indurat. **Et ponit apłus ibidē exemplū de sigulo.** qui de eadē massa facit vasa honoris & contumelie. put sibi placet. **¶** Dis nō obstantibus potest argui contra communē opinionē sic.

1 **¶** Si absq; causa se tenente ex parte hominuz deus vnū ordinaret ad gloria. & alium ad penam ab eterno. tūc deus esset acceptor personarum. falsitas consequēns patet **Actū. x. Cōsequētia pbat.** qz ille videt eē acceptor personarum. q̄ duobus exstibus equalibus vnū dat quod alteri denegat. **¶** Deus est diues in misericordia fm aplm. sed si reprobaret aliquē sine causa. tunc in tali actu nihil misericordie appareret. ergo tē.

2 **¶** Apłus ad Romāos. viij. ait **Duos p̄sciuit:** hos p̄destinavit. ergo p̄sciētia alicui p̄se tenētis ex pte p̄destinati videt fuisse cā vel ratio p̄destinatōis **¶** Amb. i glo. ad Ro. ix. sup illo verbo. miseretoz cui miseretoz dicit. id ē misericordiaz illi dabo quē p̄scio toto cor de reuersuz ad me. **¶** Itē. b. Aug. lxvij. qd nū. q. lxvij. ait. **Deus cui vult misereri.** & quē vult indurat. p hoc tamē dei bonitas iniusta eē non potest. venit em̄ de occultissimis meritis

3 **Instantia** **¶** Forte dicit q̄ **Aug.** aut sibi tradiderit. vel oportet dicere q̄ illā auctoritatez p̄ aliam reuocauit. **Nam Aug.** in li. de p̄destinatione sic ait. **Nō** quia futuros nos eē tales p̄sciuit: ideo elegit. sed vt ostemus tales p̄ ipsaz electi onē gratie sue qua gratificauit nos in dilecto filio suo. **Et** i eodem li. ait. **Taccat** humana lingua. nec p̄suis in p̄destinatione d̄ meritis extollat. diuine em̄ volūtatis est hoc donuz.

4 **Solutio.** nō humane fragilitatis meritū **¶** Respondeo q̄ **Aug.** i prima auctoritate loquit de merito large. quod dicit meritū aliquo mō d̄gruo

5 **¶** In alijs aut sequētib; loquit de merito p̄prie dicto. puta de condigno. **Et** ideo hic nec ē reuocatio nec traditio: sed equiuocatio **¶** Nō videt bñ dicituz q̄ p̄ generali causa reprobationis assignat isti doctozes reluctance diuine iusticie. quia nullus iustus iudex p se intendit iusticiam punitiuā. sed tm̄ ex suppositione punitibilis culpe. **Sed** deus nō potest eē iniustus. & iusticia que reluctet i reprobatoz seu damnatoz est iusticia maxime punitiuā & vindicatiua. ergo reluctance talis iusticie nō potest deus p se & finaliter i actu reprobatois intendere. sed p̄sciaz mali & demeritoz vsus liberi arbitrij ppter quā deus talem iusticiā decreuit exercere. **¶** Illud nō debet poni p̄cise p

7

pter reluctance diuine iusticie. sine quo diuina iusticia sufficēter pot̄ reluctere. sed dato q̄ nullus eē reprobatus adhuc i solis electis dei iusticia sufficēter reluctet. iuxta illud apli. ij. **¶** Thimo. iij. **De** reliqua reposita ē mihi corona iusticie. quā reddet mihi i illū dīc iustus iudex. ḡ tē. **¶** Si deus solū p̄ libito volūtatis aliquē reprobaret. tūc deus eē crudelis et iniustus. p̄ns ē impossibile. ḡ impossibile vult eē illud alicedēs positi p̄ istos doctozes. **¶** Consequētia p̄. qz ois ille q̄ sine alia rōe q̄ solū ppter libitū volūtatis aliqua creaturaz ca pacē rōnis & experientie deputat ad eternam et horribilissimā penā. ille vtiq; videt eē crudeliss. & p̄ns iniustus. **¶** Et p hoc etiā patz exempla nō sunt ad ppositū. **¶** Quia p̄ces marte vel lapides nō hnt experientiam boni vel mali. honous vel contumelie. qualem experientiam constat hoies habere **¶** Et ideo licet illud quod dicitur est de lapidibus & de materia fieri possit absq; iniuria & crudelitatis nota. absq; tamē his fieri nō potest q̄ homo ordinet vel deputet ad eternam penam. nō habēdo respectum ad aliqua sua demerita. sed solū attendēdo voluntatē & libitū deputāns. **¶** Illud etiā quod inducūt de patrefamilias. qui dedit p̄ ut voluit. quous locum habeat loquēdo de p̄destinatis. tamē de reprobatis loquēdo punitus nō habet locū. qz in gratuitis absq; p̄reicio cuiuscūq; pot̄ dari & plus & minus p̄ voluntate distribuētis. nō autē in inferēdis penis. ergo tē. **¶** Ad primā ergo rationē dicendum ad maiorē. q̄ quis tempale vt tempale est nō potest eē ratio eterni. tamen tempale vt eternaliter a deo conceptū seu p̄scitū. potest esse ratio aliquo mō motiua quare tē ab eterno decreuit aliquid fieri in tempore. **¶** Ad secundam dicendū q̄ bonus vsus liberi arbitrij potest dupl̄ intelligi. **¶** Vno modo vt est meritum vite eterne de condigno vel etiam de gruo fm p̄pinquā dispositionē v̄l motionē ad gratiam gratū facientē. de qua motione dicit infra distincōe. v. & xxvij. secundū libū. **¶** Secūdo potest accipi bonus vsus liberi arbitrij penes bonitatem morū. in quā bonitate potest homo ex puris naturalibus. **¶** De qua etiā bonitate scripserūt p̄hi morales. **¶** Primo ergo mō accipiēdo bonitatem vsus liberi arbitrij. tūc mō nō est vera. **¶** Secundo mō accipiēdo h̄mōi bonitatem mō nō est vera. quia nō oportet illam bonitatem reducere in sup̄naturale principū. sed sufficit ad eam consequendā bona p̄sue tudo homis p̄supposita p̄muni & vniuersali

Ratio ad exempla.

Solutio rōnū.

Ad 1 Ad 2

Dit.

Quomodo ad rōnū.

Ad 1 Ad 2

Ad 1 Ad 2

Ad 3 dei influentia. Et de hac bonitate locutus sum supra us. id argumentum non est ad propositum. **Ad** terciam dicitur quod gratia dei non potest habere meritum de digno. quia tunc gratia non esset gratia. tamen gratia potest habere causam de digno merito. **Et** quis forte alicui illud videatur abusiuum. tamen de omni doctrina istorum doctorum necessario sequitur. quia ipsi dicunt quod licet homo non habeat caritatem et gratiam gratum facientem non possit mereri vitam eternam de digno. potest tamen de digno. **Ad** secundum illos eisdem doctores gratia vite eterne est gratia consummata. **Et** quibus sequitur quod non habes gratiam potest mereri de digno gratiam consummatam. et per hunc consuevit et sine abusione dici potest quod non habes gratiam potest mereri de digno gratiam inuitatam puta gratiam venie de qua procedit predictum argumentum. **Ad** quartam dicendum. quod quis non ex operibus tunc factis dictum fuerit a deo. **Jacob dilexi** clauem autem odio habui. tamen hoc dicere potuit deus mortuum aliquo modo accipiendo ex operibus in futurum faciendis.

Articulus 3

Quantus ad terci

um articulum. vtrum predestinatio inuari possit peccatis sanctorum. est sciendum quod predestinatio potest dupliciter accipi. Uno modo secundum se. Alio modo quantum ad suum effectum. **Et** secundum hoc ponuntur duas conclusiones. **Prima** est quod predestinatio secundum se considerata non potest inuari peccatis sanctorum. Quia quod est effectus predestinationis hoc non inuiat predestinationem sumptam secundum se. sed peccata sanctorum quod sunt predestinatis sunt effectus predestinationis. ordinantur enim de hoc quod tales sancti per talibus predestinatis debeant deprecari. **Secunda** est quod illud sit contra glo. super illo verbo **Ben. xxv.** Deprecatus est Isaac dominum pro uxore sua. eo quod esset sterilis. Qui exaudivit eum. et dedit ei concipitur **Rebecca.** Dicit enim ibi glossa. **In** Isaac facta est promissio. sed sanctorum peccatis adiuvanda est dei premissio. **Ad** illud quod causatur a creatura. hoc potest inuari per creaturam. sed tunc superius dixisti quod predestinatio habet causam ex parte predestinati. ergo etc. **Ad** 2. per solutionem illarum et similibus objectionum ponam secundam conclusionem. quod predestinatio quantum ad executionem et suorum effectuum in esse positionem potest inuari per peccata sanctorum. Quia sicut deus in productione rerum naturalium lege unum effectum ponit in esse mediante alio. sic in supernaturalibus quibus unum effectum ordinat per executionem alterius. **Et** sic ordo sanctorum inuiat predestinationem quantum ad executionem unum effectus. quod ad hoc huiusmodi ordo deus

Contra 1

Instantia 1

2

Contra 2

ordinavit. ut mediis hiis per quibus orat gratiam consequantur in presentia et gloria in futuro. **Et** illa est intentio beati **Dionysii.** de divinis nominibus. ubi per plures similitudines hoc declarat. quas ad presentiam breviter obmitto. **Et** per hoc patet ad primam instantiam. quia glo. non loquitur ibi de predestinatione in se. sed in ordine ad executionem. **Ad** secundam dicendum quod non fuit intentio in esse dicere quod predestinatio secundum se simpliciter habeat causam in creatura. quia tunc diuinitatem prepositum seu diuina voluntas esset causata a creatura. sed tamen voluit et voluit loqui dicere. quod aliquid se tenens ex parte creature. ut est a deo ab eterno preteritum potest esse ratio quare diuinitatem prepositum seu diuina voluntas transcat super aliquo homine complacenter. et taliter ut ad vitam predestinetur eternam. et illud ut dictum est sui executione potest inuari per peccata sanctorum. **Iuxta** quod ait **beatus Augustinus.** in libro de bono perueniente. **Si** non dicitur vocari per illis ut vocet eorum. fortassis enim sic predestinati sunt ut nostris orationibus procedant.

Ad 1. istam tiam. Ad 2

Quantus ad quar

Articulus 4

tum articulum. vtrum reprobatio impediri possit peccatis sanctorum. est aduertendum quod ille articulus non immerito redditur dubius propter scripta aliorum sanctorum. **Legit** enim in libro dialogo beati **Bregorii.** quod per orationes sancti **Bregorii Traianus** impator liberatus fuerit de inferno ad agendam penitentiam. **Et** de sancta **Orilia** virgine. cuius reliquie habentur in partibus alemanie in diocesi argentinensi. quod tunc legit. **Stetit** et orauit pro anima patris sui ad dominum. usquequo deus animam illam de inferno liberauit. **Et** forte propter hec et his similia orationes habuit error egyptiorum dicentium. quod virtutes sunt orationes sanctorum quod immutatur diuinitatem prepositum in tantum quod deus propter huiusmodi orationes quibus illud dimittit quod facere decreuit. **Propter** hec igitur est aduertendum. quod sicut iudices humani in suis iudiciis dupliciter videntur sententia. quarum prima dicitur sententia interlocutoria. alia sententia definitiva. **Prima** sententia est mutabilis. quia sepius in iudicio accidit quod per illa pre cadit sententia definitiva. **Alia** autem est simpliciter irrevocabilis et immutabilis ante iudicem qui tulit eam. **Sic** metaphoricè loquendo ille dicitur sententia quibus preferuntur a deo. **Unde** cum dominus dixit ad **Jonam** prophetam. **Adhuc** quadraginta dies et Ninive subuertetur. illa sententia non fuit simpliciter definitiva. quia reuocabilis erat. **Erant** enim quasi conditionales. puta hac adiecta conditione. si conuersi non fuerint de peccatis. et quia conditionalis sententia non tenet non stare conditione. id est **Ni**

¶

nive nō fuit subuersa. quia habitatores eius egerunt pñiam. Sñia sō lata p̄ puez p̄ vita cui⁹ orauit David. ij. Reg. xij. q̄si filius esse vult aliquo mō sñie diffinitive. qz dñs non ex audiuit p̄ces dāuid. Cū igit̄ reprobatio videatur esse quasi quedā sñia dei dici p̄t q̄ talca q̄ ad p̄ces sc̄tōz sunt liberati. nō fuerūt vltima te ⁊ diffinitive reprobati. sed q̄si conditionali⁹ ter ⁊ interlocutorie. ¶ Et s̄m hoc circa illū articulū p̄nt poni due conclusiones. ¶ Prima q̄ si sūmū reprobatio p̄ interlocutoria sñia. tūc impediri p̄t. hoc est mutari p̄t p̄cibus sanctorū. Quia iudicis sñia nō excludēs oēm defensionē et p̄motionē eius qui sñiatus est nō est immutabilis. ⁊ p̄sequēs impedibilis. v̄l p̄ viā defensionis. puta allegādo p̄ cā melius q̄ hactenus fuit allegatū. vel p̄ viā supplicationis. puta q̄ amici sui p̄cibus placāt iudicē. Sed reprobatio illo p̄mo mō sumpta est sñia nō excludēs oēm defensionē ⁊ p̄motionē ipsius sñiati. ergo ⁊c. ¶ Secūda conclusio esse p̄t. q̄ reprobatio secūdo mō accepta nequa q̄ ē impedibilis q̄buscūq; p̄cibus. Quia qd̄ irruocabiliter sñiātū est a sapientissimo ⁊ oīm potēte iudice. hoc p̄cibus quibuscūq; immutari vel impediri nō p̄t. sed secūdo mō accipiēdo reprobationē reprobat⁹ ē irruocabiliter puta diffinitive sñiatus a sapientissimo et oīm potēte iudice. ergo ⁊c. Quia tñ cōmūter loquimur de reprobatoe isto secūdo mō. ido ab solute loquendo meli⁹ dicit q̄ reprobatio nō p̄t impediri p̄cib; sc̄tōz. ¶ Ad argumētū p̄ncipale dōm q̄ maior nō est vera. nisi loquēdo de opposit; put hñt fieri circa idē subiectū singulare. Ex hoc em̄ q̄ pmouet calor: i forte. nō sequit̄ q̄ impediāt frigus i Platone. et illud quod ē p̄moriū caloris i forte. nō oportet q̄ sit impeditiū frigiditatis i Platone. licet bñ sit impeditiū frigiditatis i forte. Et qz p̄destinatio ⁊ reprobatio pp̄ue dicta nō hñt idē eē circa idē subiectū seu suppositū numero. ideo argumentū non ē ad p̄positū.

Lōcō 1

Lōcō 2

Ad argumētū p̄ncipale.

Distinctio quadragesimalsecunda ⁊ quadragesimatercia.

Distinctio de omni potētia dei. Postq̄z mgr̄ determinauit de rei sc̄ia. hic incipit tractare de rei potētia. Et diuidit i tres p̄tes. Nā p̄mo manifestat potētia dei ex ope ⁊ entitate. Secūdo ex ope ⁊ quantitate. Et tercio ex ope ⁊ hui

rate. Secūda incipit dist. xliij. ibi. Quidaz tñ de suo. Tercia dist. xliij. ibi. Nūc illud restat. P̄tia i duas. Nāz p̄mo magister mouet hāc questionē. vtz deus dicat oipotēs p̄pter hoc qz oia p̄t. vel p̄o tāto qz p̄t oia q̄ vult. ⁊ tenet p̄tē p̄mā. Secūdo obijcit p̄tra ea. ibi. Sed querit. Et hec i duas. Quia p̄mo obijcit rōne. Secūdo auctoritate. ibi. Et quibusdā tñ. Prima i duas. Nā p̄mo ponit h̄mōi obiectionēs. Secūdo addit vnū notabile ex quo p̄nt trahi multaz obiectionū solutiōnes. ibi. Dic diligētē. Prima in tres. s̄m q̄ triplicē adducit obiectionē. quaz cuiilibet adiūgit solutiōz. Secūda ibi. Sed sunt alia quedā. Tercia ibi. Sūt ⁊ alia. Sequit̄ illa ps. Et q̄busdāz tñ. Et diuidit i tres p̄tes. nā p̄mo auctib; arguit. Secūdo quō auctoritates sunt intelligēde ostendit ⁊ exponit. Tercio p̄tra h̄mōi expositionēz obijcit ⁊ soluit. Secūda ibi. Sed ad hec. Tercia ibi. Sed forte dices. Sequit̄ distinctio xliij. Quidā tñ de suo. Et cōtinuari p̄t ad p̄cedētia sic. Postq̄z mgr̄ ostēdit qd̄ deus p̄t referēdo rei potētiā ad ope ⁊ quidditatē. hic mgr̄ vult ostēdere q̄ deus plura p̄t facere q̄ facit referēdo rei potētiā ad ope ⁊ multitudinē ⁊ quantitatē. Et ē intētio mgr̄i refellere vnā falsam opinionē. q̄ posuit q̄ deus nō p̄t facere alia q̄ ea q̄ facit. Diuidit igit̄ ista ps i tres p̄tes. Quia p̄mo mgr̄ recitat h̄mōi falsā opinionē. Secūdo adiūgit istius opinionis argumentationē seu p̄bationē. Et tercio ponit veritatis determinationē. Secūda ibi. Nō potest deus ⁊c. Tercia ibi. Fateamur itaq; xliij. Secūda habet septē p̄tes. s̄m q̄ septē p̄ ista opinionē adducūt ratiōes. Secūda ibi. Ad dūt quoq; Tercia ibi. Adijciunt q̄q;. Quarta ibi. Ipsi aut addūt. Quinta ibi. Itē aliud adiūgit. Sexta ibi. His aut ⁊c. Septima ibi. Idē in libro p̄fessionū. Quelibet istaz p̄tū septē diuidit i duas p̄tes s̄m q̄ mgr̄ p̄mo ponit istius opinionis rationē. Secūdo addit immediate suaz responsionē. Et p̄tes patet. ¶ Circa istas duas distinctiōes q̄rō hāc questionē.

Utrū i deo sit potētia pp̄ue dicta. Et videt q̄ nō. Quia sicut se hz simplr simplex ad p̄positionē. sic se hz oino pur⁹ actus ad potētiā. sed simplr simplex excludit oēs p̄positionē. q̄ de⁹ sit pur⁹ act⁹. vt p̄z. xij. metaph. excludit oēm potētiā. ¶ Lōtra. omē qd̄ elicit aliquā opationē hoc p̄t elicere eā. sed de⁹ intelligit ⁊ vult. vt p̄z. x. ethi. ⁊ xij. meth. ⁊ generat ⁊ creat. vt p̄z. fidē catholice

Dist. xliij. Quidaz tñ de suo. Tercia dist. xliij. ibi. Nūc illud restat. P̄tia i duas. Nāz p̄mo magister mouet hāc questionē. vtz deus dicat oipotēs p̄pter hoc qz oia p̄t. vel p̄o tāto qz p̄t oia q̄ vult. ⁊ tenet p̄tē p̄mā. Secūdo obijcit p̄tra ea. ibi. Sed querit. Et hec i duas. Quia p̄mo obijcit rōne. Secūdo auctoritate. ibi. Et quibusdā tñ. Prima i duas. Nā p̄mo ponit h̄mōi obiectionēs. Secūdo addit vnū notabile ex quo p̄nt trahi multaz obiectionū solutiōnes. ibi. Dic diligētē. Prima in tres. s̄m q̄ triplicē adducit obiectionē. quaz cuiilibet adiūgit solutiōz. Secūda ibi. Sed sunt alia quedā. Tercia ibi. Sūt ⁊ alia. Sequit̄ illa ps. Et q̄busdāz tñ. Et diuidit i tres p̄tes. nā p̄mo auctib; arguit. Secūdo quō auctoritates sunt intelligēde ostendit ⁊ exponit. Tercio p̄tra h̄mōi expositionēz obijcit ⁊ soluit. Secūda ibi. Sed ad hec. Tercia ibi. Sed forte dices. Sequit̄ distinctio xliij. Quidā tñ de suo. Et cōtinuari p̄t ad p̄cedētia sic. Postq̄z mgr̄ ostēdit qd̄ deus p̄t referēdo rei potētiā ad ope ⁊ quidditatē. hic mgr̄ vult ostēdere q̄ deus plura p̄t facere q̄ facit referēdo rei potētiā ad ope ⁊ multitudinē ⁊ quantitatē. Et ē intētio mgr̄i refellere vnā falsam opinionē. q̄ posuit q̄ deus nō p̄t facere alia q̄ ea q̄ facit. Diuidit igit̄ ista ps i tres p̄tes. Quia p̄mo mgr̄ recitat h̄mōi falsā opinionē. Secūdo adiūgit istius opinionis argumentationē seu p̄bationē. Et tercio ponit veritatis determinationē. Secūda ibi. Nō potest deus ⁊c. Tercia ibi. Fateamur itaq; xliij. Secūda habet septē p̄tes. s̄m q̄ septē p̄ ista opinionē adducūt ratiōes. Secūda ibi. Ad dūt quoq; Tercia ibi. Adijciunt q̄q;. Quarta ibi. Ipsi aut addūt. Quinta ibi. Itē aliud adiūgit. Sexta ibi. His aut ⁊c. Septima ibi. Idē in libro p̄fessionū. Quelibet istaz p̄tū septē diuidit i duas p̄tes s̄m q̄ mgr̄ p̄mo ponit istius opinionis rationē. Secūdo addit immediate suaz responsionē. Et p̄tes patet. ¶ Circa istas duas distinctiōes q̄rō hāc questionē.

ca. g. potest intelligere velle generare et creare. Cuiusmodi non sit posse sine potentia ergo i deo p/...

non resultat i deo aliqis non actus. nec ei po/ tentia iungit alicui actui cui ab eterno non...

Quatuor ad primu

articulu. vtz i deo sit potentia. dico q duplex e potentia. vt p. v. meth. vna. s. actiua. et alia pa/...

Quantu ad secun

dum articulu. vtz i deo sint plures potentie. di/ cendu q vna e potentia rei reali. Quia pote/...

Instantia

Solutio

Articls 2

Instantia

Solutio

bus in diuinis modicū pcludūt. quia nō magis ptradiciūt eē cōmunicabile r non eē cōmunicabile. r sic de alijs p similibz. q̄ eē cōmunicatū r nō eē cōmunicatū. que tñ verificant de eadē diuina eētia ppter aliū r aliū modū se habēdi. qui tamē nullā varietatē nec distinctiōz ponit in eētia. **Q**uod si ille modus se habēdi aliquā distinctiōne intrinsece poneret i eētia. tūc pater r filius nō eēt omīno idē in essentia. nec p sequeūs eēt omīno idē de for maliter r intrinsece. quod cōtra fidē catholīcā. r exp̄sse cōtra decretalē iam p̄prime allegatā

Articls 3 **Quantus ad terci**

um articulū. vtz i deo sit potētia siue virt⁹ in finita. dicens dū q̄ deū esse infinite potētie nul lus fidelis debet dubitare. s; nec apud aliq̄ nē cuiuscūq; secte vel nationis ventū in dubiuz deum esse infinite potētie i duratōne. cū talis potētia etiāz de multis alijs rebus nō neget. **U**trū autē euidenter r p̄hice p̄bari possit de um esse infinite virtutis seu potētie in vigore. multi doctorū antiquorū r modernorū i du buuz posuerūt. **D**etermino tñ me ad p̄re affir matiuaz. vtz q̄ possit euidenter r p̄hice p̄ba ri. **Q**uia omē finitū p̄supponit aliqd̄ prius se a quo depēdet i ratiōe mensuratū vel mensu rabilis. sed virtus siue potētia vigoris diui ni nō p̄supponit aliqd̄ prius se a quo depēde at cū sit omīno p̄ma. **M**aior p̄tz. qz omne fi nitū ē certis limitibz terminatū. r p̄sequēs ab aliquo mensuratū. **E**ssē em̄ immēsurū. r tñ eē terminatū r limitatū vident repugnare.

Lectio q̄ de sit ifini ti vigoris.

- 1 **Q**uod deus nō est minoris vigoris r virtuositatis q̄ diligibilitatis. sed ipse est infinite dil igibilitatis. cū ipse sit vltimus finis. de q̄ di cit. i. politicoz. q̄ finis est i infinitū diligibil. ergo ipse ē infinite potētie r vigorositat.
- 2 **P**̄ hys. vtz. p̄hicoz ait. q̄ si virtus p̄mi moto ris eēt virtus i corpe. tūc moueret ipm i instā ti. **E**t p̄cedit illa p̄sequētia ex his q̄ dixerat i sexto. puta q̄ fm̄ augmentū d̄tutis i motore diuinū tps quo motus mēsurat. ergo cū in stās i infinitū sit breui⁹ quocūq; tpe. oportet q̄ virtus p̄mi motoris sit i infinitū efficacior virtute cuiuscūq; alterius motoris mouētis idē mobile in tpe.
- 3 **A**uer. cōmentator po nit i p̄mo mobili p̄ter p̄mū motozē: moto rē appropriatū. qui immediate mouet hmōi mobile. qz vt ait si p̄mū motoz moueret ta le mobile immediate. tūc moueret ipm in in stāti. r sic sequitur idem quod prius.
- 4 **P**̄.
- 5 **P**̄.

agēs siue motoz suā actionē p̄p̄ia virtute in infinitū p̄tinuās nō inmixtus alicui alteri ne cessario ē infinite d̄tutis seu i vigore. **D**eus est hmōi loquēdo p̄hice r theologice. s; rē. p̄to maiorē. qz minor est infinitas d̄tutis in sua actione ab altera depēdēte. qz ifinitas virtutis totaliter independētis r omīno p̄me **L**ū igit̄ celū r quelibet intelligētia sine dura tione infinita. q̄uis inuitatur virtuti p̄mi motoris ab ipso necessario depēdeant. igit̄ d̄tutis p̄mi motoris que i sua p̄p̄tua actōe nul li penit⁹ inuitat nō solū erit infinita duratiōe. sed etiā i vigore. ergo rē. **P**̄. illa virtus ē in finita intēsiue r i vigore cū nulla pōt fieri ad ditio etiā p̄ intellectū. **S**ed virtus dei seu po tētia est hmōi. **M**aior p̄tz. qz omī finitū sal tē p̄ intellectū pōt fieri additio. **P**robo mino rē. qz virtuti vlr p̄fecte in tota analogia entitū nō magis p̄ intellectū pōt fieri additio d̄tutis siue p̄fectōis cuiuscūq; qz p̄fectissime virtuti d̄terminati generis possit fieri additio fm̄ gra dus illius generis. **S**ed d̄tuti calidissime in genere caloris nō pōt fieri additio cuiuscun qz grad⁹ caloris. qz si intellectus aliqd̄ posset sibi addere. iā nō d̄cipet ipm vt calidissimū. ergo diuine virtutis vigori nulla penit⁹ pōt fieri additio p̄fectionis d̄cepte vel cōceptibi lis. cūz talis virtus sit vlr p̄fecta. r fm̄ totam analogiā entis simplr p̄fectissima. **P**̄. ma teria p̄ma est successiue receptiua infinitarū p̄fectionū. s; p̄mū motoz est actu infinite p̄fe ctōis. r p̄sequēs infinite d̄tutis i vigore. **A**n cedēs patet etiā fm̄ p̄hos. **S**ed p̄ntia est eu idēs ex dicto cōmētatoris. xj. metaph. vbi ait. **O**m̄s forme q̄ sunt i potētia i p̄ma materia. sunt actu i p̄mo motore. s; rē. **M**ultas rō nes diuersoz doctorū inueni p̄ illa p̄clusionione quas tamē ad p̄sens dimitto. qz p̄hice loquē do a multis nō putarent euidenter cōcludere eo q̄ p̄supponāt rerū creatiōne de nihilovl ali qua consimilita. **S**ed cōtra illā p̄clusionionez quidā arguūt sic. **S**i aliquis motor esset infi nite potētie i vigore. tūc motus fieret i instan ti. p̄ns est impossibile. quia i indiuisibili nō potest eē successio. **C**ōsequētia patz ex p̄dictis. **N**ā cū fm̄ augmentū d̄tutis tēpus breuiet. et infinita virtus nullā p̄portione habeat ad virtutē finitā. eo q̄ in infinitū ipsaz excedat. si virtus finita mouet i tpe: infinita mouebit in instāti. **P**̄. si potētia infinita in vigore i diuinis poneret. tunc aliquid frustra esset in deo. p̄sequēs est falsuz. vt patet. i. celi r mūdi **P**robat p̄sequētia. qz illa potētia est frustra

Cōtra cō

Dist. VII.

[Marginal notes on the right side of the page, partially cut off and difficult to read.]

p quā agēs nūq̄ potest exire i actum. sicut eti
am vt ait cōmētator. frustra poneret intelligi
bile quod a nullo posset intelligi. Sed deus
si h̄ret potentiā infiniti vigoris nūq̄ p h̄mōi
potētiā posset exire i actum. q̄ si in actū exi
ret. tunc infinitū effectum pduceret. quod est
3 impossibile. ergo rē. ¶ S̄m p̄m. i. celi r mū
di. cui libet potētiē actiue correspōdet potētiā
passiua. Et ibidē ait cōmētator. frustra ē po
tētiā actiua in natura cui nō respōdet potēti
ā passiua i natura. Sed impossibile ē dare
potētiā passiua infinitā. q̄ illa vel esset in
deo. vel i creatura. Nō i deo. q̄ nulla potētiā
passiua est i eo. Nec in creatura. quia effectui
repugnat in finitā. ¶ Sed illa nō cludēt
Quia illa potētiā ē infinita que totuz vniuer
sum r ordinē partū vniuersi p̄seruat i infini
tum. potētiā dei est h̄mōi s̄m p̄hos quātum
ad omēs species vniuersi quas ponit in eter
nā manere r a deo dependere. Un̄ i re substā
tia orbis ait cōmētator. q̄ celuz nō solū q̄stum
ad motū. sed etiā q̄stū ad substātiā suā depen
det a p̄mo motore. Maiorē p̄to. Nā planū
est q̄ maior requirit virtus i p̄seruāte aliquā
rem p mille annos q̄ p vnam horam. r sic de
inceps s̄m multitudine tempis semp augebi
tur virtus. igit p̄seruās p infinitā duratiōez
necessario est infinite virtutis. ¶ Ad primū
igit dīcēdū q̄ p̄ntia nō est vera. Nam motor
agēs libere p intellectuz r voluntatem. nō agit
s̄m totū impetuz virtutis sue. sed tāntū agit quā
tū vult. r quātū p suam sapiam agenduz esse
dīposuit. Sed deus nō est agēs ex necessita
te nature. sed ex sui arbitrij libertate. ideo nō
oportet q̄ motus fiat i instanti. q̄uis deus sit
infinitē virtutis. ¶ Sed forte dicitur. q̄uis
agēs libere nō agat toto suo posse. tamē potest
si vult agere toto suo posse. vel toto suo impe
tu. et sic nō euadis quin sequat q̄ motus pos
sit fieri i instanti: si talis motor esset infinite
virtutis. ¶ Respōdeō q̄ q̄uis ipse possit. ta
men effectus nō patitur. quia nō est in natu
ra potētiā receptiua que actionē illam posset
suscipere. si talis motor ageret toto suo posse.
¶ Etiam nō haberē p in cōueniētī deum pos
se totū celum reuoluere in instanti tempis no
stri. cum ipse p̄hos. iij. p̄hiscorū ponat. q̄ si
corpus graue mouet in vacuo. tūc transiret i
instanti. eo q̄ in vacuo nulla sit resistētia me
diū. Nōdo planū est q̄ virtus diuina cui nul
lum mediū potest resistere eque velocius pol
set mouere graue p plenū. etiā si mediū es
set ferrum. sicut ipsūm graue posset transire

vacuū. ¶ Etia ipse deus posset totū illud qd
replet celi concauitatē annihilare. r vnuz cor
pus graue iuxta celi circumferentiā creare. et
hoc vniq̄ s̄m sniam Aristotelis moueret de
ozium. cum nullā penitus haberet resistētiā
in vnico instanti tempis nostri. ¶ Aduertē
duz tamē q̄ illud instanti tempis nostri respō
deret tali motui tāq̄ aliena mensura. Sicut
em̄ motui angeli a celo ad terrā descēdētis cor
respōdet vnū instanti tempis nostri nō tāq̄
mensura p̄pria sed aliena. quia p mēsurā pro
pria tali motui correspōdet tēpus composi
tū ex instantibus sicut ille motus compositus
est ex mutatis ēē. Sic in p̄posito si deus face
ret p sui omnipotētiā motū i instanti. instanti
nō mensuraret p̄prie motū illum. q̄uis talis
motus nō haberet maiorē duratiōez q̄ sit du
ratio instanti tempis nostri. sed sicut talis mo
tus nō ēē compositus ex p̄ribus diuisibili
bus. sed t̄mmodo ex mutatis ēē. sic huiusmo
di motui correspōderet tēpus compositū ex
instantibus quod ēē sua p̄pria mēsurā. ¶ Ad
secundū nego p̄sequētiā. Ad p̄bationē di
cēdū q̄ illud soluz dicit frustra quod ordi
nat ad aliquē finē quez tamē nullo mō valet
adipisci. Sed potētiā dei ad nullū finē ordi
nat extra ipm̄ deuz. Unde dato q̄ deus nūq̄
aliquam creaturā pduxisset. adhuc tamē ei
potentiā nō esset frustra. sicut nec frustra fuit
ab eterno vlq̄ ad tempus creationis. licet ni
hil ad extra pduxerit. Cur tota ratio ex hoc
sufficiēter sumit. quia ipse ad nihil extra se rā
q̄ ad finem ordinat. sed omnia ordinant ad
ipm̄ tanq̄ ad vltimū finē. vt patet circa fines
rij. metaphice. ¶ Ad terciū dicēdū q̄ tam
p̄positio Aristotelis q̄ cōmētatoris intelligē
da est de potētiā actiua que est in natura na
turata siue in his que agunt ex necessitate na
ture. nō autē de potētiā actiua que est in na
tura naturate que deus est qui agit ad extra.
nō ex necessitate nature: s̄ ex arbitrij libertate

Nota

Ad 2

Ad 3

Quantuz ad quar

Articls 4

tum articulū. vtruz deus ad aliqua facien da
sic obliget q̄ de necessitate iusticie teneatur ea
facere. est distinguendū de necessitate iusticie
Nā quedā ē necessitas iusticie coactiua qua
aliquis vel iustū facit vel iustū patit inuitus
r coacte. De quo dicit. r. ethicoz. Lex vero
coactiuam habet potētiā s̄m mouēs ab ali
qua prudentia et intellectu. Et illo mō deus
nihil facit necessitate iusticie. q̄ nullam legē

Nota ista Ratio

Solutio. Ad 1

Instantia

Solutio

nec legislatorē cogentē supra se habet. **A**lia est necessitas immobilitatis: q̄ d̄m̄n̄ter dicitur necitas immutabilitatis. puta si aliq̄s ita diligere iusticiā. et int̄m̄ eēt inclinatus ad eius exercitiū q̄ nō posset resilire ab opibz iusticie. **E**t illa necitas siue iusticie immutabilitas si deo attribuit hoc pōt eē dupl̄r. **U**no mō q̄ h̄m̄oi immutabilitas iusticie attribuat deo p̄pter meritorz nostror̄ exigentiā. **E**t sic q̄suis deo dicitur q̄nq̄s iust̄. iuxta illud apl̄i. ij. **T**h̄m̄. iij. **D**e reliquo deo reposita ē mihi corona iusticie quā reddet mihi in illū diē iust̄ iudex. t̄n̄ n̄ra merita attendendo deus nihil opaf̄ ex necitate iusticie. **Q**uia si seru⁹ nō pōt de necitate iusticie d̄m̄n̄ suū cōstituere debitorē. multo minus creatura creatorē pōt facere debitorē. **Q**ui. n. nō pōt sufficēter soluere qd̄ tenet. ille nō pōt debitorē cōstituere eum cui tenet. **S**ed d̄qs et parētibz nō possum⁹ equiuales reddere. ut ait **A**ris. vij. eth̄c. ḡ. **E**t illud videt̄ in uere saluatori i euāḡl. dices discipul̄. **C**ū feceritis oīa q̄ p̄cepta sūt uobis. dicit̄. fecim⁹ qd̄ iussisti. sed serui inutilēs sum⁹. **A**lio mō talis immutabilitas iusticie pōt intelligi deo p̄uenire nō p̄pter meritorz nostror̄ exigentiā sed p̄pter sue diuine bonitatis cōdecētiā. **E**t illud adhuc dupl̄r. **U**no mō accipiēdo decētiā sim p̄l̄r̄ absolute. **A**lio modo accipiēdo decētiāz p̄nūcin p̄nti rez ordine. **P**rimo mō oīa q̄ de⁹ facit opaf̄ ex necitate iusticie. qz nihil pōt deus facere qd̄ nō deceat suā bonitatē. **S**ecūdo mō de⁹ nihil facit ex necitate iusticie. q̄a ordinē totius vniuersi deus pōt p̄ libito uolūtatis immutare. et p̄ oīs illud idē quod nūc ē in decēs mutato rez ordine fieret decēs. et cōuerso. **P**ropter qd̄ diuine bonitatis cōdecētiā nullā necitatē iusticie h̄re videt̄ respectu istius ordinis quē uidem⁹. nec respectu cuiuscūq̄ alterius ordinis vniuersi. eo q̄ quēlibet taliū ordinū deus mutare possit quēcūq̄ uoluerit. **F**or te dicit̄. **O**mne qd̄ fit sine iusticia ab agente uolūtario. hoc videt̄ eē iniustū. sed de⁹ nō potest facere iniustū. qz t̄nc peccaret. ergo deus nihil pōt facere sine iusticia. et p̄ oīs omne quod facit ex necessitate iusticie facit. **R**espon/ deo q̄ deus nūq̄ facit aliquid sine iusticia. qz nunq̄ facit aliquid sine decētia bonitatis sue. et sine rectitudine uoluntatis sue. et ideo deus nunq̄ potest facere aliquid iniustum vel indecens. quia uolūtatis sua tribuit rebus decētiā et iusticiā. et ideo quicquid deus facit et uult. hoc est decēs et iustū. **P**ropter quod ansel. p̄ologion. ij. ait ipsi deo. **I**llud solū iustūz

Instaqtia

Solutio.

est quod uis. iniustū quod nō uis. **A**d ar gumētū principale dicendū. q̄ q̄suis maior sit uera de potētia passiuā. tamē falsa est de potētia actiuā de qua loquimur i p̄posito. **N**ā q̄suis purus actus excludat potētiā passiuā que derogat actualitati. sicut cōpositō simplicitati. tamen nō excludit potētiā actiuā. q̄a potētia actiuā i nullo penitus derogat actualitati.

Ad p̄ncipale argumētum.

Distinctio quadragesimaquarta.

Hinc illud restat discutien dūz. **N**ic m̄gr̄ tractat de potētia dei p̄ comparatiōez ad creaturaz bonitatē. **E**t diuidit̄ ista distinctio in tres ptes. s̄m̄ q̄ tres mouent̄ quēstōes. **Q**uaz prima est. utz deus pōt aliqd̄ melius facere q̄ facit. **S**ecūda utz alio mō uel meliori modo q̄ facit. **T**ercia utz de⁹ semp̄ possit omne quod oliz potuit. **S**ecūda ps incipit ibi. **P**ost hec cōsiderandū. **T**ercia ibi. **P**reterea queri solet. **P**rima i duas. **N**ā p̄mo quorundā errorē recitat. **S**ecūdo h̄m̄oi errorem reprobat et ueritatē determinat. ibi. **U**erū h̄ic ab eis. **S**equit̄ illa pars. **P**ost hec cōsiderandū. **E**t diuidit̄ in duas. **N**ā primo mouet̄ quēstionē. **S**ecūdo respōdet p̄ quādā distinctionē. ibi. **S**i modus opatiōis. **S**equit̄ illa pars. **P**reterea queri solet. **E**t diuidit̄ in tres ptes. **N**am primo circa illaz quēstionē tāgit quādā falsam opinionē. **S**ecūdo r̄ndet̄ s̄m̄ suam p̄p̄riā intētiōē. **E**t tercio p̄ p̄dictor̄z epilogoem confirmat suā r̄nsionē. **S**ecūda ibi. **A**d quod dicim⁹. **T**ercia ibi. **F**ateamur. **D**ic quero h̄ac quēstionē. **T**erz deus totum vniuersum potuerit facere melius. **Q**uidetur q̄ non potest hoc nō potest fieri melius. sed isto uerso iam facto nō potest cōcipi melius. ergo. **M**aior patet. **N**ā p̄ sim̄ilē maiore p̄robat **A**nsel. q̄ deus ē summe p̄fectus. qz deus ē quo maius cogitari nō pōt. **M**inor patet p̄ **A**ug. in de libero arbitrio. ubi sic ait. **Q**uicquid uera ratione melius tibi occurrit. scias deum fecisse bonorū oīm conditorē. **C**ōtra. omni finito pōt fieri additio. sed totum vniuersū est quid finitū. ergo. **D**ic quattuor sunt uideā. **P**rimo utz uirtute diuina aliqua ps vniuersi possit fieri melior. **S**ecūdo utz in infinitū p̄cedendo quacūq̄ creatura data

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible due to fading and angle.]

deus semp possit facere pfectiozem. Tercio de eo quod queritur. Quarto vtruz deus possit facere aliud vniuersuz illo vniuerso manente.

Quatuor ad primuz

1 vuz virtute diuina aliqua pars vniuersi pos sit fieri melior. est aduertendu q rem fieri me liore potest intelligi dupliciter. Uno modo qrtum ad pfectiones naturales. Alio modo qrtum ad pfectiones accidentales. Vic po no duas conclusiones. Prima e q deus rez creatu pot facere meliore qrtu ad pfectoes ac cidetales ipsa re manete realiter eade. Quia il lud qd pot natura hoc deo no debet renegari sed manente eadem re fm eentiaz suam natu ra facit ea magis pfectam fm gradus accidē talium pfectionu. ergo zc. Maior manifesta est de se. Minor pz. qz ho infirm qnqz fit na turaliter sanus. z minus san magis sanus. z sic de alijs. P. b. Aug. sup. Sen. ait. Po tuit de facere hoiez q nec peccare vellent nec pec care possent. sed nulli dubiu qn talis homo eet pfectior hoie q vult z potest peccare. ergo zc. 2 P. si creatura no possent fieri melior. aut hoc esset pro tanto quia deus no possent plus dare re pfectione. aut quia creatura no plus possz recipere. No primu. quia etiā miserrimo ho/ muni deus potest dare intuituā visionez sue essence. vt in plogo illius primi libri pbau. Nec obstat secūduz. quia deus qui est auctor creature pot eius capacitatē augere. ergo zc.

3 Sed vtra illud sunt quidā heretici quos tangit magister in ista. xliij. distincōe. Et potest eorū error probari sic. Beatus Augu. vtra Maximinū hereticū ait. Si pat possent filium suum pducere meliorēz no faceret tūc inuidus esset. Sic arguunt isti a simili. Si deus possent aliquam creaturam facere melio/ rem z no faceret: tunc inuidus esset. sed deus no potest esse inuidus. vt patet. i. metaphisi/ ce. ergo zc. 2 P. Plato fertur dixisse q opti mi est optima adducere. Et illud idē dicit be atus Dyoni. Sed optimo nihil potest eē me lius. et deus est optimus. ergo nihil potest fi eri melius eo quod iaz de facto deus produ/ 3 pt. P. causa producēs effectū fm totam su am virtutē seu potentia. no potest hmōi effe ctum pducere meliorē. deus producit quēli/ bet suum effectū tota sua potentia seu virtute. Maior patet. Minor pbatur. Quia quādo virtus pducētis est simpliciter simplex. tunc

quicquid ab eo pducitur hoc fm totam suaz virtutē producit. Sed virtus diuina cuz sit purus actus est simpliciter simplex. ergo zc. 2 Aliā multa motiua quibz illa erronea opi nio probauit q deus non possit facere alia qz ea que fecit. z q no potuit no facere ea que fe cit. adducit magister in lra distincōe pro/ xima pcedente. z responder ad ea. idco ad pre sens illa no adduco. Sed hec opinio er/ ronea est. vt dixi. Quia sicut post hanc vitā deus bonis homibus dabit dozes glorificati onis corpus z anime. sic cum eisdez doctibus possent hominē creare si vellent. quo facto nulli dubium q talis homo melior esset qz homo natus de muliere qui breui viuens tempe re/ pletur multis miserijs. Ad primū ergo di cendū q no est simile. quia naturalis rei filii us nascēdo capit diuinā naturā q naturali ter sibi a patre generante cōicatur. z p sequez omnis pfectio sibi iure debetur. sed creatura pducit in limitata natura a deo libere z volū tate z no naturaliter. z p sequez sibi no de bet pfectio nisi tanta quāta placuerit volūta/ ti diuine. Et ideo inuidus fuisset pater diui nus si filio ab eo naturaliter genito no cōical set omnē pfectionez. qz si subtrahit ab aliquo quod iure sibi debet hoc p inuidiam subtra hitur. Sed ex hoc no debet dici inuidus ipe deus si no dedit creature illud qd libere pot dare si voluerit. Ad scdm dicendū q Pla to z Dyoni. intendūt p illa verba extolliam rei respectu ceterozū agentiu que no pnt tam bona pducere sicut deus potest. Ipe em producit non solum res corporales. verum etiaz producit substātiāz sepatas. que sunt opti me inter creaturas. quas nullum aliud agēs potest producere fm veritatē. qzuis Aincen/ na circa hoc errauerit. vt patebit in secūdo li/ bro. Sic igit intelligēdo maiorē no debet in/ ferri conclusio que infert. quia hec debet esse cō clusio. q cetera agentia non possunt produce re meliora qz agens diuinum. Potest eti/ am dici q optimū ponitur ibi pro valde bo/ no. quia fm grāmaticos suplatiuus quādo/ qz idē est quod suus positiuus cū hoc aduer bio valde. Et sic minor est falsa. Quia plu ra possunt dici valde bona. quozū tamē vnuz est melius altero. Vnde dicitur Sen. i. Ui dit deus cuncta que fecerat. et erant valde bo na. Et tamen nulli dubium quin homo erat melior qz lapis. Ad terciū dicendum. q agens producere fm totam suam virtu tem potest intelligi dupliciter. Uno modo

Contra er rorem.

Solutio Ad 1

Ad 2

Ad 3

q̄ agēs faciat vltimū de conatu. et illo mō ma
ior est vera. sed minor est falsa. quia cū deus sit
infinite virtutis in vigore. ergo in p̄ductōne
nullius p̄ducti existeris finite p̄fectionis p̄
ducit quantum potest s̄m totū suū conatum.
Alio mō q̄ h̄mōi agens agat s̄m virtutē rea
liter simplicē et indivisibiles. habentē tamen i
se vnitissime et absq̄ omni reali d̄uisione om
niū virtualiū gradū multitudinē. Et sic q̄
uis minor sit vera. tamen maior est falsa. ma
xime si agens huiusmodi agit libere et nō ex
necessitate nature. quia q̄uis h̄mōi agens a
gat tota sua virtute. i. nō agat s̄m partē reale
sue virtutis. eo q̄ virtus sua nō habeat partē
et partē. tamē p̄pter sui libertatē nō producit
quantū potest. sed quantum vult. vult em̄ sua
virtuali continētia prout sibi placet. **C**on
cluda cōclusio est. q̄ deus nō potest rem cre
atā facere meliōrē quārum ad gradū essentia
lem. ita tamē q̄ res maneat eadem que prius
fuerat an̄ talis gradus additionē. **N**ec con
clusio potest p̄bāri sic. quia mutata specifica rei
differētia nō manet ipsa res. sed p̄ additionem
bonitatis cēntialis mutat specifica rei differē
tia. ergo etc. **P**robat minor. quia v̄ patz̄ d̄iui
sive d̄e d̄e d̄e a genere generalissimo vsq̄ ad
species specialissimas. s̄m p̄ ab vltimo gradu
cēntiali ipsius rei accipit differētia que est cō
stitutiva speciei. **M**aior etiā patz̄. q̄ s̄m p̄
p̄bitū differētia accidentalis facit alteratum.
sed differētia substantialis facit aliud. Et hec
videt eē intētio p̄h̄i. vii. metaph. vbi diffinitio
onē rei comparat numero. q̄ sicut qualibet vni
tate addita vel remota numerus mutat speci
em. sic quacūq̄ differētia substantiali addita
vel remota res mutat diffinitionē. et p̄ conse
quens speciē.

Conclō 2

Articls 2

Quantus ad secun

dū principale. vtrū in infinitū p̄cedēdo qua
cūq̄ creatura data deus s̄m possit facere p̄
fectiōrē. dico q̄ loquēdo de potentia dei abso
luta. tūc qualibet creatura actu p̄ducta deus
potest in infinitū s̄m nobiliōrē et p̄fectiōrē
p̄ducere. Quia si deus hoc nō posset. hoc es
set pro tanto. quia implicaret cōtradictio. sed
nulla in proposito implicat cōtradictio. er
go etc. **M**aior est nota ex. vi. ethicorū vbi di
cit. **H**oc solo p̄nuat deus. ingenita facere que
vriq̄ facta sunt. **H**oc exponit a cōmentatore
et doctoribus. id ē cōtradictoria simul verificari.
Minorē p̄bo. q̄ si implicaret cōtradictio.

Conclō

vel hoc eēt ex parte dei produccōis. vel ex par
te creature p̄ducte. **N**ō primū. q̄ sicut dicit
Chris. ideo deus dicit omnipotēs. q̄ ei⁹ pos
se nō pōt inuenire nō posse. **N**ec scdm. quia
ois creatura actu posita in eē est finite p̄fectio
nis. igit si addit sibi aliqua finita p̄fectio. per
hoc nō efficitur infinita. quia finitū additū
finito nō facit totum infinitū. et p̄ consequēs
creatura vltērius producta capiens p̄fectio
nē p̄cedētis creature vna cum illa finita p̄fe
ctione addita. p̄ h̄mōi additionē nō ponetur
extra limites creature. nec eius esse implica
bit nō esse. et eodem modo arguet de creatura
secūdo producta cū finita p̄fectione addita.
et sic in infinitū. quia s̄m creatura actu pro
ducta erit finita in p̄fectione. cui nō claudat
in se nisi p̄fectionē p̄cedētis creature que est
finita. et p̄fectōem sup̄additam que similis est
finita. **N**ec videt eē intētio beati **D**yonisiū
in de d̄iuis nomib̄. vbi creaturas a deo proce
dentes assimilant numeris. et deū vnitati. **M**o
do planū est q̄ p̄fectione numerali p̄cedunt
numeri in infinitū. et tamē qualibet numerus
actu acceptus est finitus. cum nō claudat in
se nisi numerū proxime p̄cedentē. et vnitatem
additā. que ambo sunt finita. sic eodem modo
in p̄posito etc. **C**onclō. idē **D**yonisiū in. viii. 2
de d̄iuis nomib̄ ait. **D**eus est infinite vir
tutis. eo q̄ simpliciter potest infinite infinitas
alias ab existentibus virtutes producere.
Conclō. potentia dei est infinita et simpliciter illi
mitata. ergo vltra omnē creaturā productā
s̄m poterit producere p̄fectiōrē. **A**ntecedens
patet questioe p̄xima p̄cedēte. **P**robo conse
quentiā. quia omnis creatura cū de facto fue
rit producta sit finite p̄fectiōis. vt patet ex iā
dictis. igit si vltra quamlibet creaturā produ
ctam deus nō posset producere p̄fectiōrē. tūc
infinita dei potentia esset limitata ad finitū
effectum. eo q̄ non posset aliquid vltra ipsū.
et infinita dei virtus esset ad equata p̄ effectū
finitū. que omnia vident impossibilia. **C**on
sequētia patet. q̄ tūc intelligit potentia limita
ta. q̄ nō potest trāscendere aliquē limitatū
effectū. et tūc intelligit virtū ad equata quādo
potētia nō pōt in maiōrē effectū. q̄ virtus est
vltimū de potētia. vt dicit i de celo i mū. **E**t
hec videt eē intētio beati **A**ug. xij. de ciuita
dei. ca. xvij. vbi ait diuinā sapiētiā incom
prehensibili cōprehēsiōe sic omnia incom
prehensibilia cōprehēdere. vt quecūq̄
noua et dissimilia consequētia p̄cedētibus
si s̄m facere vellet inordinatā et improuisa

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible due to fading and angle.]

Pri. got/ sic. 2 aure. smit. aliq.

habere non posset. nec ea prouideret a proxi-
mo rempe sed eterna pfectia pneret. **U**ic
trāseō eo breuius. qz illā materiā intēdo tāge
re libro. ij. distinctōe. i. **S**ed extra illā solu-
tionē sunt quidā magni doctores q arguunt
p sua opinione pmo sic. **S**i possibilis est p-
cessus i infinitū in speciebus fm pfectionez. tūc
in intellectu diuino esset aliqua creatura di-
stans in infinitū ab aliqua alia creatura. et p-
sequens creatura talis esset infinite pfectio-
nis. hoc autē ē in possibile. qd patet. qz hmoi
creatura tm excederet illam alia creaturā qn-
tum excedit eam deus. 7 p sequens in infini-
tum. quia nō potest esse maior excessus exces-
su infinito. etiā esset eque pfecta vt deus. quia
nō potest esse maior pfectō pfectione infini-
ta. **P**ossibilis esset pcessus specierū i in-
finitū. aut omēs hmoi species clauderent in
fra decē pdicamenta. aut aliquē earū essent ex-
tra pdicamēta. **N**ō potest dari pmi. quia si
cur patet p phm in libro pdicamētoz. et. vij.
metaph. a genere generalissimo decessit diffe-
rentiā diuisiuis vsqz ad specē specialissimāz
Sed talis decessus nunqz posset pfi. si speci-
es essent infinite. **N**ec potest dari secunduz.
qz decem pdicamēta sufficēter euacuāt totuz
ens. ergo quicqd ē extra decē pdicamēta ē nō
ens siue nihil. **P**ossibile sunt sicut numeri.
vt patet. vij. metaph. 7 deus se habet ad mo-
dum vnitaris. vt patet p Dyoni. sed numeri
versus vnitate nō pcedūt i infinitū. quia nō
procedūt vltra binariū. ergo nec species p ac-
cessum ad deū. pura p augmentū pfectionis p-
cedunt i infinitū. **P**ossibile est essentialis or-
do ibi nō est pcessus in infinitū. sed spēs vni-
uersi habent essentialē ordinē ad se invicēz.
Totū ens creabile est finitū in pfectione.
ergo nō potest in infinitū semp creari pfectoz
creatura. **A**necedens patet. qz illud est finitū
quo repit aliquid maius. sed deus excedit to-
tum ambitū entis creabilis. 7 p sequens est
maior toto ente creabili. **C**ōsequētia patet. qz
omne finitū attingit p replicationē graduuz
finitozū. als ad terminū finitū esset accessus
in finitū. **P**ossibile est appetitus creature nō est in
finitus. ergo in creaturis non potest esse pces-
sus in infinitū. **A**necedens patet. **P**robāt cō-
sequētia. quia deus nō potest facere aliquid i
creatura quod nō sit appetibile a creatura. si-
cut nō potest facere aliquid in creatura ad qd
creatura nō sit aliquo modo in potētia. **P**ossibile
si deus qualibet creatura semp posset produ-
cere pfectoz. hoc esset pro tāto. quia deus in

infinitū distat a qualibet creatura quantum
cunqz pfecta. sed hoc nō sufficit. quia pari ra-
tione sequeret q vltra totū ens creabile deus
posset pducere creaturā. quod est simplr im-
possibile. qz hoc posito aliqua creatura exce-
deret totū ens creabile. quod manifeste impli-
cat contradictionē. quia omne quod p creati-
onē pducit est creabile. et sic huiusmodi crea-
tura erit creabilis 7 nō erit creabilis. **C**onse-
quētia patet. quia totuz ens creabile distat a
deo in infinitū. **C**onfirmat. qz inter sub-
stantiā 7 accidens est distātia imprāsiabilis.
7 tamē inter nullam substantiā 7 accidēs de-
us potest facere infinitas species. ergo a simi-
li rē. **Q**uāntē distātia inter substantiā et ac-
cidens sit infinita. probāt p hoc q nulluz ac-
cidēs quantum cūqz pfectū potest adēquare
graduū entitatis qui est in substantiā. **P**ossibile
esset processus in infinitū semp ad
nobiliozem creaturā. tūc posset esse vna crea-
tura de facto creata que esset infinite nobilita-
tis 7 pfectionis. **F**alitas psequētis patet. **P**ro-
bat psequētia. quia fm Aristotelez. iij. phis-
corū. **S**i esset dare potētiā ad infinitū fm
appositionē. illa posset poni in facto esse. s3 po-
tētia ad maiorē pfectionē est potētia fm ap-
positionē. ergo rē. **P**ossibile est aut deus cognoscit ali-
quod creabile vltra quod nō est aliud creabi-
le. aut nō. **S**i sic. tūc illo creato nō erit proce-
sus vltior in infinitū. **S**i non. tūc deus
nō cognosceret omne creabile. quod est im-
possibile. quia tūc aliquid esset a deo produci-
bile quod deus nō cognosceret. **P**ossibile est
aliquid ē deo ppinquius tāto vidēt esse me-
lius et nobilius seu pfectius. **S**ed humani-
tate chisti nihil potest esse deo ppinquius.
ergo rē. **P**ossibile est quāto aliquid est purius tanto
perfectius. **S**ed nulla pura creatura potest esse
purior beata virgine Maria. ergo nulla pu-
ra creatura potest esse pfectior ea. **M**aior pa-
tet. **M**inor pbatur. **Q**uia dicit Anselmus
in de conceptu virginali. **N**empe tecuit vt ea
purtate virgo miteret quaz deus filio suo mā-
trem elegerat qua maior sub deo nequit intel-
ligi. **S**ed illa quis sinevalde difficilia. ta-
men opposituz clusionis pdicte nō conuin-
cunt. **A**d primū igit dicendū. q illud cōse-
quēs nō est impossibile. quia dato q in effe-
ctu nunqz sint due creature distantes ab in-
uicem in infinitū fm pfectionez. in pfectu ta-
men cognitionis diuine nō repugnat huius-
modi creaturas esse. **S**icut em duo numeri
i infinitū distātes pnt eē in pfectu diuine

Cōfirmat

8

9

10

11

Solutio

Ad

cognitionis. quibus nunquam dicitur in effectu. sic re. Ad pbationem cum dicitur quod talis creatura tantum excederet aliam creaturam quantum excedit eam de. nego. Ad pbationem cum dicitur quod non est maior excessus excessu infinito. illa est falsa. Primum enim est plures excessus infiniti quorum unus est maior alio. Nam linea unius palmi excedit punctum in infinitum. cum sine omni proportione excedat eum. et tamen insanus mente videret qui diceret quod linee mille palmorum vel linea infinita non plus excedat punctum quam linea unius palmi. Et cum ad dicitur quod talis creatura esset eque perfecta sicut deus. nego. Nam huiusmodi creatura in infinitum deficeret a perfectione divina. Nam omnem suam perfectionem haberet talis creatura participative et dependenter. deus autem omnem suam perfectionem habet essentialiter et penitus independenter. Ad secundum dicendum quod omnes clauderent infra decem predicamenta. Ad pbationem dicendum quod licet quantum ad species actu sunt per intellectum finitum possit fieri relatio a genere generalissimo usque ad singulas species specialissimas. tamen a nullo intellectu finito hoc fieri potest quantum ad species que sunt in potentia. Unde ait commentator. id est metaphysica quod vult ponit sub se res infinitas non actu sed potentia. Quod dicitur commentatoris nisi fortasse posset habere dubium aliquod de potentia que est circa divinam potentiam. tamen de potentia dei que in infinite infinitas virtutes alias ab existentibus potest producere. ut superius allegavi ex dictis Dionysii si nulli catholico debet esse dubium. Forte dicitur quod commentator intelligit de rebus in divinis et non de rebus specie differentiibus de quibus ad primum loquimur. Respondeo quod etiam species in infinitate in potentia videtur ponere commentator. Nam in tractatu de sensu et sensato commentator ait. quod colores mediis possunt esse infiniti. modo planum est quod colores mediis ab invicem differunt specie. Ad tertium dicendum quod unitas dupliciter potest considerari. Uno modo formaliter. Alio modo virtualiter. Primo modo excludit numerum. ideo accedendo ad unitatem finitum processum numerorum. Secundo modo includit omnem numerum. et ideo sic accedendo ad unitatem nunquam finitur processus numerorum. Et illo secundo modo secundum Dionysium. deus assimilatur unitati. ergo argumentum huius intellectus magis est per conclusionem quam per sui quam per eam. Ad quartum dicendum quod maior potest negari. quod in numeris videtur esse essentialis ordo. cum semper sequens numerus presupponat precedentem. et tamen in numeris est processus in infinitum. Et ideo patet in figuris et proportionibus et relationibus dictis modo numeri. in quibus

Ad 2
Instantia
Solutio.
Ad 3
Ad 4

omnibus est processus in infinitum. et comprehensa in his sicut species universi. Potest etiam dici ad minorem quod non est necesse essentialiter ordinem esse nisi inter ea que actu sunt. quod illa proprie sunt ad invicem compabilia que reale et actualiter habent entitatem. modo ita est quod species universi que actu sunt ille finite sunt. Ad quintum dicendum quod licet creatura actu sit finite perfectionis. tamen in potentia non repugnat ei infinitas. et quia creabile sonat in potentia. ideo nego antecedens. Ad pbationem nego maiorem. quod dato quod a centro terre versus orientem una linea prederet in infinitum et alia versus meridiem. et versus aquilonem ex utraque parte prederet in infinitum. utraque linea esset infinita. et tamen secunda esset maior quam prima. quod esset dupla respectu eius. Forte dicitur quod prima linea non esset simpliciter infinita. quod quis versus orientem transcat in infinitum. versus tamen centrum finitum. quod terminatur in centro. et ideo non repugnat esse aliquid maius ea. Respondeo quod eodem modo est in opposito. quod quis per divinam potentiam superius procedendo ad ipsum deum processus perfectionis creaturarum duceret in infinitum. tamen procedendo ad inferius. terminum habet in ipsa materia prima. infra quam si descendit itur ad purum nihil. ut patet per Augustinum in libro confessionum. et per commentatorem. id est philosophicorum. et ideo omni enti creato et creabili dabitur aliquid maius in perfectione. sed ipse deus qui simpliciter est in finitum. Ad sextum potest dici ad maiorem. quod licet appetitus creature non sit simpliciter infinitus. tamen successive potest esse ad infinitum. Appetitus enim materie potest esse successive ad infinitas formas. quas etiam recipet si mundus duraret in infinitum. ut philosophi sunt opinati. Etiam consequentia est falsa. Ad pbationem dicendum quod quis in actione vel naturalis appetitus naturalis aliquo modo procedat factione rei. hoc tamen non fit in actione vel qui potest omnia de nihilo producere. quod illo nihil precedentem talis factione non potest esse aliquid appetitus. Forte dicitur quod aliqui doctorum dicunt quod dicitates rerum fuisse ab eterno. et per consequens posset aliquis realis appetitus prederet factione qua deus facit creaturas. De istius instantie solutione ad pensum transeo. quod hac materia iterum tractare secundo libro. distinctum. viii. quod ibi habet locum. Ad septimum dicendum quod non solum ista distantia est causa. sed ista processus causa est illa que est assignata superius in prima ratione que illa celo pbabat. Ad firmatorem cum isti dicitur quod in istis rationibus taccens est distantia imperabilis. dicitur quod vel ista per distantiam imperabilem intelligit

Ad 5
Instantia
Solutio
Ad 6
Instantia
Ad 7
Ad confir.

q̄ ex accidētis nō possit generari suba. vel q̄ ac-
 cidēs nō possit eq̄pollētē p̄tinere s̄tutē sube.
Quocūq; illoz modoz intelligāt apparet q̄
 male intelligāt ista. referēdo ad potētā dīni-
 nā. de qua tā ipsi q̄ nos in p̄nti loq̄mur. qz ex
 accidētibus exītibz i sacramēto altaris q̄n-
 qz generant vermes q̄ sunt vere suba. Eadez
 etiā accidentia equipollētē habēt totā virtu-
 tē substantie panis z vini. qz nihil min⁹ de acci-
 dentibus vini existētibz i sacramēto possz ali-
 quis inebuari si immoderate de eis sumeret.
 qz de ipso vino anteqz esset sanguis s̄secratus
 z nō minus cibāt accidentia panis in sacramē-
 to existētia. qz cibaret ipse panis si in corp⁹
 xpi nō fuisset uersus. **U**n si in toto vniuer-
 so substantiā panis z vini in p̄petuū deus con-
 uerteret i corpus suū z sanguinē. nihilomin⁹
 hoies nutrēnt de talibus accidētibz. qz nūc
 de ipsis substantijs panis z vini. **E**tia falsū
 assumūt cū dicūt. q̄ inter substantiā et accidēta
 nō p̄nt fieri infinite species. qz vt patuit supi-
 us p̄ cōmētatoz. medijs colores p̄nt esse in fini-
 ti. ergo inter albedinē z substantiā p̄nt esse in-
 finite spēs. **A**d octauū nego s̄sequentiaz.
Ad p̄bationē dicēdū q̄ licet maior sit vera lo-
 quedo de appositōe q̄ fieri pōt s̄m potētā
 naturalē. t̄m nō est vera loquēdo de appositio-
 ne q̄ fieri pōt loquēdo s̄m potētā dei q̄ est su-
 pernaturalis. s̄m quā potētā i p̄posito ponit
 fieri appositio. **E**t rō ista eē pōt. qz si s̄m potē-
 tiā nature create fieret appositio s̄m p̄tes eius
 dē quantitatis i infinitū. tūc oporteret q̄ in na-
 tura p̄cisteret magnitudo infinita. qz cū vir-
 tus naturalis nō possit creare de nihilo illud
 quod apponit. oportet q̄ h̄mōi rē apponibilez
 virtus create accipiat ab vno z addat alteri.
 siue hoc faciat p̄ modū aggregatiōis. siue p̄
 viā generatiōis. igit si nō cessābit h̄mōi ap-
 positio: oportebit p̄esse ali- quid infinitū. quia
 omnē finitū consumit aliquid p̄ cōtinuā abla-
 tionē p̄tū eiusdē quantitatis ab eo. **E**t hec vi-
 det esse intētiō Aristot. iij. phisicoy. **N**oc ta-
 mē nō obstat in p̄nti p̄posito. qz nouas spēs
 deus pōt p̄tinere d̄ nihilo creare. **E**tia potētia
 naturalis agit q̄ntū pōt. igit si natura create
 h̄ret posse ad p̄ductōz aliquid infinitū. h̄vriq; ex-
 p̄let cū effectu. **S**z p̄p̄riū ē dei ad extra lite-
 re agere. ideo nō agit q̄ntū pōt sed q̄ntū vult. z
 p̄ p̄ns nunq; explet q̄ ad extra suū totū posse.
Ad nonū d̄m. q̄ sicut de⁹ p̄ infinitā suaz
 sapiāz p̄phēdit oēs spēs nūeroz. vt patuit su-
 p̄ius dist. xxxv. conclusiōe. iij. i solutiōe q̄nti ar-
 gumētū. z t̄m clare cuz h̄ cognoscit q̄ i re extra

Ad 8

Ad 9

nūq; esse poterit tā numer⁹ q̄n possit augeri.
 sic quis de⁹ cognoscat omē creabile. t̄m cū hoc
 clare videt q̄ i re extra creatura nulla erit nec
 eē poterit q̄ p̄ diuinā potētā nō possit p̄duci
 p̄fectio. **E**t ex h̄ p̄z q̄ p̄ntia facta i sc̄da p̄te in-
 quisitiōis ista rōnis nō ē vera. qz licet deus nō
 cognoscat aliqd̄ creabile ponibile in re extra.
 vltra qd̄ nō possit aliud creati. t̄m ex h̄ non se-
 quit q̄ de⁹ non cognoscat oē creabile. sic dato
 q̄ de⁹ nō cognoscat aliquē nūer⁹ vltra quē nō
 possit dari alter nūer⁹. t̄m ex h̄ nō seq̄t q̄ de⁹ nō
 cognoscat oēm nūer⁹. **A**d. x. d̄m q̄ h̄māni-
 tas xpi pōt dupl̄r cōsiderari. **U**no mō s̄m se.
Alio mō vt vnita ē p̄sone dīnie. **P**rimo mō
 pōt eē aliq̄ creatura p̄fectior ea. licet nō sc̄do
 modo. **N**ec h̄ est s̄ p̄ns p̄positū. qz ille exces-
 sus non p̄uenit ei vt pura creatura. sed vt rō
 ne vnionis ver⁹ deus ē. **A**d. xi. d̄m cū di-
 cit virgo gliosa ea puritate nutre qua maior
 sub reo nequit intelligi. illud non pōt intelli-
 gi simpl̄r z absolute. quia als sequeret q̄ pu-
 ritas humanitatis xpi nō fuisset maior puri-
 tate virginis. **E**st ergo sensus verborū illorū.
 q̄ sub reo. id ē sub christo nō potest intelligi
 in aliquo homie maior puritas q̄ fuerit i be-
 ata virgine.

Ad 10

Ad 11

Quantum ad terci
 um articulū. vtrū deus totū vniuersū potue-
 rit facere melius. est aduertendū q̄ ly melius
 pōt accipi dupl̄r. **E**st em̄ q̄dā mod⁹ aduerbi-
 alis. **I**lle aut̄ modus vel accipit ex p̄te facien-
 tis. z sic de⁹ nihil pōt facere meli⁹ q̄ fecit. qz q̄
 cumq; fecit semp̄ fecit s̄m bonitatez volūtatis
 sue. z s̄m dictamē sapiētie sue. qui modus me-
 liozari nō potest. sicut nec bonitas z sapiētia
 dei poterūt meliozari. **N**el ille modus attēdi-
 tur ex p̄te facti. z sic ē sensus vtrū virtute dīni-
 na vniuersū potuerit vel possit cape nobili⁹
 et p̄fectius esse q̄ cepit. **E**t sub hoc sensu tra-
 ctādo illū articulū pono tres cōclusiones. iij.
 p̄tra tria que i vniuerso conspicio. scz finē. par-
 tes z ordinē. **P**rima cōclusio est q̄ ratōe fi-
 nis vniuersū nō potuit fieri melius. nobili-
 us seu p̄fectius. **Q**uia illud cui⁹ finis ē nobi-
 lissimus. optim⁹ z p̄fectissim⁹. hoc nō p̄t me-
 liozari ex p̄te finis. vniuersū ē h̄mōi. ergo rē.
Maior p̄z. **M**inor p̄bat. qz de⁹ ē finis totū
 vniuersū. vt p̄z. xij. meth. z de⁹ ē nobilissim⁹.
Ipe em̄ ē nobil⁹ i fine totū nobilitatis. vt d̄r i
 eodē. xij. **I**pe etiā ē optim⁹. qz ipse ē summū
 bonū. z vltim⁹ finis. **I**deo de ipso dicit ibidē.

Articls 3

Co'do 1

Mouet aut vt desideratū z amatu. Ipse eti
 am deus est pfectissim⁹. qz vt prz. v. metaph.
 2 ipse habet i se vlr pfectōes oim generū. ¶ P.
 sicut exercit⁹ ordinat⁹ immediate ad impato/
 rem seu ad summū pncipē nō pōt meliorari
 qz nō ad ducē. sic vniuersū cū immediate ordi
 nēt ad vltimū finē nō potest meliorari q̄ ad si
 tū seu ratiōe finis. ¶ Secūda conclusio q̄ vni
 uersūz pōt meliorari ratiōe ptiū bonitate acci
 den tali z nō bonitate essentiali. Quia illo mō
 quo p̄tibz vniuersū cōpetit melioratio. eo mō
 etiā cōpetit toti vniuerso. Sed p̄tibz eisdez
 manētibus puenit melioratio q̄stū ad bona
 tē accidentālē z nō eēntialem. ergo zc. Maior
 pz. qz sicut entitas totius cōstat ex entitate p
 tiū. sic bonitas totius ex bonitate ptiūz. Vi
 nor pz. ex dictis i articulo pmo istius cōclu
 sionis. ¶ Itā conclusiōe doctores satis pcor
 diter tenet. posito q̄ oīs ptes vniuersū melio
 renē. Sed si aliq̄ue ptes meliorarēt z nō om
 nes. tūc dicit aliqui doctores q̄ ex hoc totū
 vniuersū nō efficeret melius. qz tollerēt ppor
 tio ordinis. z ideo q̄uis augeret bonuz ptiū.
 tū minueret bonū totū vniuersitatis. ¶ Sed
 illud nō valet. Quia ex hoc dicto sequerēt. q̄
 ex p̄tiū incarnatōe bonū totius vniuersū fuisset
 1 diminutū. et ordo vniuersū fuisset interrupt⁹
 z reordinatus. Illud z sequēs ē valde horri
 dū i auribz fidelū. ¶ Cōsequētia pz. qz ex illa
 incarnatōe natura humana maximā psecuta
 est dignitatē z melioratōez. licet oēs ptes vni
 uersū ex hoc nō fuerit meliorate. qz natura dā
 natorū spiritū nullā dignitatē vel meliora
 2 tiōnē ex hoc ē cōsecuta. ergo zc. ¶ P. post di
 em iudicij sol z luna meliorabunt. qz sicut di
 cit Isa. tūc lumē lune erit sicut nūc lumē sol.
 z lumē solis septem plr sicut lumē septē dierū
 Multe aut ptes vniuersū nō erūt meliorate.
 sicut patet de bestijs. piscibz z plantis q̄ corū
 penit. z tamē ordo vniuersū tūc nō mutabit in
 peius sed in melius. ¶ Tercia conclusio ē q̄ nō
 3 mutatis p̄tibz vniuersū tūc vniuersū q̄stū ad
 ordinēz nō potest meliorari. Quia de⁹ qui est
 oim artifex pfectissima sua sapiētia ptes vni
 uersū p̄m naturarū z pfectionū suarū exp̄gētī/
 am disposuit et ordinauit. ergo non mutatis
 p̄tibz vniuersū. non videt q̄ ordo vniuersū
 possit meliorari. sed mutatis p̄tibz melius
 videt q̄ etiā bonitas originis augeat. quia si
 cur melioratis cordis i cythara dulcior resul
 tat melodia. sic melioratis singulis p̄tibz.
 tūc in ipso ordine resultate diuina bonitas pfe
 ctius illucebit.

Cōclo 2

Tho. et pe
trus.

Cōtratho
mam.

Cōclo 3

Quantūz ad quat

Articls 4

tū articulū. vtrū deus possit facere aliud vni
 uersū illo vniuerso manēte. est notādū q̄ vni
 uersū pōt duplr p̄siderari. Uno mō q̄stū ad
 rōem nois. Alio mō q̄stū ad realitatē vel rea
 litates exp̄ssam vel exp̄ssas noie vniuersū. ¶ Si
 pmo mō accipit vniuersūz. tūc nulla virtute
 posset fieri aliud vniuersū illo vniuerso manē
 te. Quia cū vniuersūz dicat ab vnitare. dicat
 em vniuersūz q̄ vniū solum. eo q̄ p̄fice loq̄n
 do oia claudant sub vno pmo mobili. q̄ dver
 tit z mouet ab vno pmo motore. igit si pluri
 ficaret iā nō esset vniuersū. s; p̄m pluriuersū
 eo q̄ plura eēt mobilia p̄ma q̄ a pluribus p̄
 mis motoribz verterent z moueret. et sic esset
 vniuersūz z nō eēt vniuersūz. qd est implicā
 tio z contradictōis. ¶ Si aut loq̄mur de vniuer
 lo q̄stū ad res exp̄ssas noie vniuersū. tūc te
 neo conclusiōe affirmatiuā. s; q̄ deus pōt face
 re aliud vniuersū illo vniuerso manēte. z hoc
 vel simile huic vniuerso. vel nobili⁹ illo. Si
 militē ex p̄silibz p̄tibz ist⁹ vniuersū illud
 aliud vniuersū zstitueret. nobilius si ex nobi
 lioribz p̄tibz ipm vniuersū zstitueret. Et hāc
 p̄bo sic. Quia cā potēs pducere oēs ptes ali
 cui⁹ totū cū debito ordine ad zstituentū ipm
 totū. ptes inquā eque pfectas sic habite sunt
 i zsimili toto vel pfectioris. talis cā pōt p̄dux
 cere h̄mōi totū eque pfecte sicut acten⁹ est pro
 ductū. vel pfectior mō. Sed de⁹ oēs ptes ad
 vniuersūz req̄sitas pōt pducere nō solū eque
 pfecte. verū etiā magis pfecte q̄ actenus sine
 pducere cū debito ordine ad zstituentū vniuer
 sum. q̄ zc. Maior ē noza de se. z minor pz. ex
 p̄dictis i p̄cedētibz conclusiōibz. ¶ Sed zc
 illā conclusiōe Aristi. i. celi z mūdi. vbi mit
 multipl̄ pbare q̄ impossibile sit aliū mūdūz
 sine aliud vniuersū esse. Un̄ ex dictis suis po
 test argui sic. ¶ Illud qd est simplr pfectūz
 h̄ multiplicari nō pōt. mūdus est simplr pfe
 ctus. q̄ zc. ¶ P. si plures eēt mūdi. aut dis
 2 ferret solo numero aut sp̄. Nō pōt dari p̄m
 mū. qz indiuidua solū numero d̄stina nō sūt
 p se in tēta a natura. vniuersū aut ē maxime in
 tentū. cū i se p̄tineat bonitatē oim. Nec scdm.
 qz cū vniuersū sit simplr pfectū. nulla sp̄s po
 test sibi de ficere. igit si eēt duo vniuersa specie
 d̄stina. iā neutz eēt vniuersū eo q̄ neutz esset
 pfectū. ¶ P. si essent duo mūdi vel duo vni
 uersa. tūc essent duo p̄mi motores simplr vel
 3 saltē duo motores eque d̄stātes ab ipso deo

Cōclo 1

Cōclo 2

Opi. ant.

2

5

Quia patet. qz vel illi duo mudi hrent duos
motores eque pmo. vel ad min⁹ haberet du
os motores eqils pfectois qui rone hmoi eq
litatis eqliter distaret ab ipso pmo. s. ab ipso
deo. Falstas psequeris pz. Quia si dat pmu
tuc eent duo dij. Si scdm. tuc i separtis a ma
teria essent aliqua plura solo numero dntia.

4 **U**triusqz aut illoz fm phm e impossibile
terra illius alterius mudi vel sp violeter det
neret extra mediu istius mudi. vel qnqz natu
raliter descenderet ad centz istius mudi ppter
inclinatione naturalē qua hret ad essendu de
orsum. quoz vtriusqz e impossibile.

5 **S**itus que haberet terra i alio mudo. aut eet sibi na
turalis. aut violētus. No naturalis. qz coz
cu⁹ naturalis situs e supior illud e formali⁹

Sed ille alius mudus zp nris terra eius eet
supior celo istius mudi. g illa terra eet form
litor celo isti⁹ mudi. qd e incōnēns. Nec vio
lētus. qz ome violentu e pter ordinē naturalē.
sed pres mundi debet habere ordines natura
lē. Nam dato q violeter ibi maneret aliquo
tpe. hoc tn no posset sp durare. cu nullu violē
tu possit ee ppetuu. vt pbs ibidem air. g qnqz
naturaliter descenderet. qz inde res mouet na
turali vbi detinet violēter.

6 **P** illud qd con
stat ex tota sua materia no est plurificabile. sz
mōs stat ex tota sua matia. Maior et mior
ponunt ab Arist. ibide. **P**. ex dictis alio
ru pot sic argui. Deus no pot facere illud qd
si fieret eet vanu i supsinu. illa patet i l. de ce
z mudo. vbi dicit q deus z natura nihil faci
unt frustra. Sed si fieret aliud vniuersum h
eet hmoi. qz vt dicit. i. phisicoru. frustra fit p
plura qd pot fieri p pauciora.

7 **P**. si fieret al
ter mudus. vel fieret i eodē loco cu illo mudo
aut in alio. No pot dari pmu. qz tuc duo coz
pora eent simul in eodē loco. Nec scdm. qz ex
tra istu mundu no est dare aliquē reale locu.
vt pz. iij. phicoz. vbi Arist. reprobat Pita
gorā qui infinitu locu seu spaciū posuit extra
supremu celu.

8 **S**ed ppter illa et istia so
phismata no e limitata infn itra dei potētia.
Ideo ad pmu dicendū q esse simpliciter pfe
ctu duplr potest intelligi. Uno mō absolute
et omimode. Alio mō in genere. Primo mō
no pot multiplicari. vt sic em solus deus e p
fectus. qui est vnus tm. vt patet. xij. metaph.

Alio mō pfecto simplr non repugnat multi
plicatio. Plures em pnt esse substantie. quarū
quodlibet i genere z i specie sua est pfecta. No
licet vniuersum creatū secūdo mō dicat ee p

fectū. tn no pmo mō. z ideo multiplicari sibi
no repugnat. **A**d scdm dicēdū qz ppuce lo
quēdo vniuersuz nec e vnu numero nec vnu
specie. sed est vnu vnitare ordinis rez differē
tiū specie. **A**d terciū nego dntiaz. qz posset
deus vnu mundū facere pfectiore alio mudo.
z tunc primi motores supremoz celoz hmoi
mudoz no distaret eque a pmo principio. s.
ab ipso deo. Nam prim⁹ motor supremi orbis
nobilioris mudi esset pfectior pmo motore al
teri⁹ mudi. zp psequēs minus distaret a deo.

Ad 2

Ad 3

Sz posito q illi duo mudi essent equalis
pfectōnis. tuc phice loquēdo oporteret predi
ctos duos motores eque distare a pmo pnci
pio. qz phi fm pportione orbū posuerūt ppo
rtione pfectōis appropriatoz motorz. z iō
pprer eqilitatē celoz illoz eqliū mundoz mo
tores coz essent equales. zp psequēs a deo eq
distates. Cōcedēdo igit q isti duo mudi pos
sint esse equales. tuc dico q scda ps psequer
no est impossibilis. **A**d pbatōnez dico q de
potētia dei absoluta pnt ee plures separte sub
stantie solo numero differētes. vt incedo pba
re libro. ij. dist. iij.

Ad 4

Ad quartū dicendū q
neuz illoz incōueniētiū sequeret. **A**d pba
tionē dicendū q terra alterius mudi nullam
inclinationē haberet ad centz illi⁹ mudi. sed
haberet naturalē inclinationē ad cētū seu ad
mediū illius mudi i quo creata eet a deo. z iō
no violēter sed naturaliter quiesceret i medio
eiusdē mudi. Un si illa terra moueret versus
centz illius mudi. tuc no descenderet sed pot⁹
ascēderet. quia no posset moueri versus cētū
istius mudi nisi moueret versus circumferētiā
celi illius mudi i quo esset creata. **M**ot⁹ aut
ad circumferētiā pprie loquēdo e motus sur
sum. sicut a circumferētiā ad mediū e motus
deorsum.

Ad 5

Ad quintū dicendū q ille situs
esset naturalis terre alteri⁹ mudi. **A**d pbatōz
dicendū q illa terra no esset supior celo istius
mudi. qz sicut i isto mudo accipit sursum z de
orsum. supius z inferi⁹. p compationez ad ea
q sunt infra istu mundū z no extra. nā appro
pinquatio ad celi circumferētiā est esse sur
sum seu supius. sed appropinquatio ad cētū
est esse deorsum. sic eodē mō esset in alio mun
do si deus faceret aliū mundū.

Ad 6

Ad sextū dicendū q licet illud quod cōstat ex tota sua
materia no sit plurificabile virtute naturalis
agētis quod i sua actione materiā pūpponit
poterit tn plurificari virtute diuina q materi
am simul cū re materiali pducit. z i sua actio
ne nihil pūpponit.

Ad 7

Solutio.

Ad 1

Ad 1 ad id

13

noze. Ad pbationē dīcendū. q' posita alteri
 mūdi creatione. tūc nō fieret p plura qd' eque
 bñ fieret p pauca. qz sicut istud vniuersū
 est necessariū t nō superflū p rebus istis vni
 uersi. sic illud vniuersū nō esset superflū p
 rebus illius vniuersi. **Ad** octauū dicendū
 q' fieret in alio loco. qui tamē locus nō pcedē
 ret illius mūdi pductionē. sed simul cū ipso
 mūdo deus hmoi locū pduceret. Sicut em
 productionē illius mūdi non pcessit aliquis
 locus realis in quo fieret ille mūdos. s; deus
 simul pduxit locū t locatū. sic eodē modo fi
 eret si deus aliū mūdū produceret. Nā sicut
 illo mūdo aqua est locus terre. aer locus aq'
 ignis locus aeris. sphaera lune locus ignis. t sic
 ascēdēdo vsqz ad supremū celū semp corpus
 circūdans est locus corporis circūdati. Cū au
 tem puentū est vsqz ad supremū celū. hoc nō
 dicit esse in loco sic q' sit in aliquo. cum extra
 ipm nulluz sit corpus. sed si dicit esse i loco. h
 solū dicit p tanto. quia ipm est circa aliquid.
 vt patz. iij. phisicoz. sic eodē mō fieret d' alio
 mūdo. si deus aliū mūdū pduceret. **Ad**
 argumentū principale dicendū q' minor nō
 est vera. accipiēdo pceptū p simplici cogita
 tionē eius. cui nō possumus reddere suffi
 ciētē rationē. Ad probatōē dicendū q' be
 atus Aug. ibi p verā rationē intelligit cause
 assignatōem. Nō licet de oia pduxerit quo
 rum possum' reddere rationē quare expediat
 ea esse producta. ex hoc tñ nō sequit quin de
 us multa possit facere que nō occurrūt nostre
 rationi. t de quibus nescimus reddere suffi
 ciētē causaz. qz deus plus potest facere qz nos
 possumus intelligere cū ratiois assignatōe. vt
 patet p Augu. in epla ad Volustanū. vbi sic
 ait. Demus igit' deū aliquid posse quod nos
 fateamur nos iuestigare nō posse. In rebz em
 mirabilibus tota ratio facti est potētia facien
 tis. Cū igit' maior t eius pbatio solū sint ve
 re accipiēdo cogitationē sine omni assignati
 one cause vel rationis. t sub hoc sensu minor
 est falsa. vt iam visum est. qz posset homo co
 gitare vñ aliud vniuersū integratū ex tam
 nobilibz creaturis. q' in fima t ignobilior cre
 atura illius vniuersi esset nobilior et pfectior
 nobiliori t pfectioni creatura istius vniuersi.
 t sic semp ascēderet in cogitatōe sua in perfe
 ctionibus creaturaz illius vniuersi fm ppor
 tionē qua ascendit ab infima creatura istius
 vniuersi vsqz ad supremū. quo facto nulli es
 set dubiū quin tale vniuersū esset melius t
 pfectius isto vniuerso. qz totū constās ex no

Ad 8

Ad pnci
pale argu
mentum.

bilibus et pfectionibus ptibus etiā equali
 manente ordine melius t pfectius esse videt'
 Ideo patet q' argumentū nō cludit. quia i
 quo sensu vna ppositiōnū suaz est vera. i eor
 tem sensu altera est falsa.

Distinctio quadragesimaquinta.
 t quadragesimal sexta.

Item de volū
 tate dei. Postqz magister dicitur
 minuit de diuina sciētia ac po
 tentia. nūc in in ista. xlv. distinctiōne tractat
 de diuina voluntate t eius efficacia. Et diuidit
 tur in duas ptes. Nam pmo tractat de diu
 ne volūtatē. efficacia negatiue ostēdēdo ipsā
 diuinā voluntatē nūqz esse nō efficientē. Se
 cundo tractat de ipsa positiue. ostēdēdo ipsā
 semp fuisse t esse efficacē. distinctiōne. xlvij.
 ibi. Volūtas quippe dei. Prima in duas. qz
 primo agit de voluntate diuina t eius effica
 cia. Secūdo circa hmoi efficaciam mouet que
 dam dubia. distinctiōe. xlvij. ibi. Dic out que
 stio. Prima in duas. Nā primo tractat d' vo
 luntate diuina quasi diffinitiue seu descripti
 ue. Secūdo psequit d' ea diuiniue. ibi. Hic
 nō est ptermittendū. Prima in duas. qz pri
 mo agendo de diuina voluntate ostēdit qd' sit
 Secūdo innuit quantū possit. ibi. Nec itaqz
 summe bona. Et hec diuidit in duas. Quia
 primo pmittit diuinā voluntatē esse tante ef
 ficacie q' ipsa nullā causā habet supra se. t ipsa
 est causa omnū. Secūdo probat intētiū. ibi.
 Volūtas ergo dei. **S**equit illa pars. Hic
 nō est ptermittendū. Et diuidit in duas par
 tes. Nam primo pmittit hanc diuisionē q' dei
 volūtas quādoqz accipit pprie. quādoqz im
 proprie. Et psequit istius diuisionis par
 tem primā. Secūdo subdiuidēdo psequit
 secundā. ibi. Aliquādo vero. Et hec in tres.
 Quia primo voluntatē dei improprie dicitur
 accipiēdo dei voluntatez p his que sunt si
 gna voluntatis sue. diuidit in quinqz mem
 bra. que sunt pceptio. prohibitio. consiliū.
 pmissio t opatio. Secūdo psequitur comū
 tum de primis tribus. Et tercio psequit siml
 de duobus sequētibz. Secūda ps ibi. **I**ō
 autē pceptio. Tercia ibi. Permissio quoz
Sequit distinctio. xlvij. Dic out questio
 re. Et diuidit in duas partes fm q' circa di
 uine voluntatis efficaciam duo dubia mouet.
 Quorū primū est. vtz deus velit aliqd' bonū

Handwritten marginal notes on the right edge of the page, including a large initial 'I' and various lines of text.

fieri qd tamē nō fiet. Scdm vtrū deus nolit aliquod malū fieri quod tamē extra rei volūtatē fiet. Primo ergo prosequit primū dubium. Secūdo secundū. ibi. Ideoq; cum conseret. Prima i duas. Nā primo arguit duplici auctoritate qd diuina volūtas nō semp implet. Secūdo ostēdit qualiter hmoi argumētis respondet. ibi. Sed audiamus solutores. Sequit illa pars. Ideoq; cū cōstet. Et diuidit in duas partes. Nā primo circa predictū dubiū recitat magister duplicē opinionē. Secūdo p̄sentēdo vni opinionem ponit suaz determinatōem. ibi. Si quis diligēter. Prima in tres. Nā pmo vtrāq; opinionē recitat. Secūdo motiua vtriusq; opinionis insinuat. Tercio motiū illius opinionis quā non tenebit; destruit et firmat. Secūda ibi. Qui em̄ dicit. Tercia ibi. D. s. Aug. ait. Sequit illa ps. Si quis diligēter. Et diuidit i tres pres. Nā pmo qd deus nō velit fieri mala triplici rōne p̄cludit. Secūdo p̄tra p̄clusā veritatē obijcit. Et tercio hmoi obiectōes tollit. Secūda ibi. Iā sufficēter. Tercia ibi. Qui bus facile. Circa istas duas distinctōnes quero hanc questionē.

Quā volūtas rei sit immediata causa creaturaz. Et videt qd nō. Quia illud qd ē oīno imutabilē nō pōt ēē immediata cā effectus mutabil. sed volūtas diuina ē oīno immutabil. et oīs creatura ē mutabilis. ergo rē. Contra. volūtas artificis ē immediata causa eoz que ab eo p̄cedūt per modū artis. sed omnes creature p̄cedūt a deo per modū artis. Maior patet. vi. metaph. vbi dicit. qd p̄ncipiū artificiaroz ē volūtas. Minor etiā patet. qz verbo diuino oīa sunt p̄ducta. De ipso em̄ dicit Joh. i. Omnia p̄ ipm facta sunt: et sine ipso factū est nihil. Sed s̄bū diuinū est ars diuina. Iuxta qd Aug. vi. de trini. ca. vlti. ait de verbo diuino. qd ē ars oīm potētis atq; sapientis dei plena rationuz oīm viuētū. Patet etiā illa minor Sap. vii. vbi dicit de deo. qd est oīm artifex rē. Hic q̄stioz sunt vidēda. Primo vtz i diuis sit volūtas. Secūdo de eo qd querit. Et hoc q̄stū ad dist. xlv. Tercio vtz deus velit mala fieri. Et quarto vtz bonū sit mala fieri. Et h̄ q̄stum ad dist. xlvi.

Articulus 1 Quāru ad primū articulū. vtz in diuis sit volūtas. dico qd volūtas nō solum virtualiter verū etiā formalit

ter ponēda est in deo. Quia illud quod dicitur p̄fectōem simplr formaliter est i deo. vt testatur omnes sancti doctores. Sed volūtas dicitur p̄fectōem simpliciter. qz cū sit potētia essentialiter libera. in quocunq; reperitur melius est ipm qz nō ipm siue ipm p̄fectius inuenit. hec est em̄ conditio p̄fectionis s̄m Ansel. **¶** Si cur cognitionē sensitīuā sequit appetitus sensitīuus. sic cognitōem intellectuā sequit appetitus intellectuū siue volūtas. sed deus habet cognitionē intellectuā. ergo rē. **¶** Vbi cūq; reperitur delectatio cūq; libertate ibi vere reperitur voluntas. Quāuis em̄ bestie delectent. qz tamē magis ducunt suis delectationib; qz eas ducant. et magis agunt qz agant. ideo carentes libertate nō sunt domini sui actus. nec p̄sequēs habent voluntatē. Sed deo cōuenit summe delectari cū libertate. Cum em̄ delectari magis consistat i immobilitate qz i motu. vt dicit. vij. ethicor. deus q̄ immobilis ē p̄ se et p̄ accidēs. et ab intra. vt patet. viij. phisicor. et xij. metaph. maximas h̄z delectatōes. Propter qd dicit. vij. ethicor. Deus sp̄ vna delectatōe gaudet. Et xij. metaph. dicit. qd intelligere diuinū est valde voluptuosum. Et ideo deus p̄fectissime habet volūtatē. s̄m Damasc. li. iij. ca. xij. Angelis autē et homib; conuenit volūtas s̄m qd sunt imago diuine nature. q̄ est voluptuosissima et arbitrio libera. **¶** Illud quod est de integritate et p̄fectione intellectualis nature vere reperit in deo. voluntas ē hmoi. Maior p̄z. qz natura diuina ē p̄fectissime intellectual. Minor ē p̄b. qz nō min⁹ volūtas que ē appetitus intellectuū est d̄ integritate intellectualis nature qz appetitus naturalis sit de integritate nature cognitōe carentis. vel appetitus sensitīuus de integritate nature sensitīue. sed nō esset p̄fecte graue qd naturaliter nō appeteret esse deorsum. nec eēt p̄fecte sensitīuū qd nihil appeteret s̄m sensum. q̄ nō eēt natura p̄fecte intellectual q̄ careret volūtatē q̄ appetit aliqd s̄m noticiā intellectuā. **¶** Sed forte dicit qd de rōe volūtatē ē qd moueat mota. vt patet. iij. de aia. ipsa em̄ p̄us mouet a bono appetibili qz aliqd moueat ab ea. sed deus oīa mouet et a nullo mouet. Iuxta illud Boetij. Immo p̄ in te manēs das curā moueri. **¶** Rūdo qd illa maior nō ē vera nisi de tali volūtatē q̄ mouet p̄pter aliquē finē distinctū a se siue extrinsecū. Sic autē nō ē de deo. Ipse em̄ oīa mouet. nō p̄pter aliqd acquirendū tali motu. sed p̄pter sui p̄prietatē bonitatis. q̄ instātia nō valet.

Instantia
Solutio

Quantus ad secun

dum articulu. utrum volūtas dei sit immedi

ata causa creaturarū. pono duas ꝛclusiones.

Lōdo 1 **P**rima est q volūtas dei est cā omnis cre
ature. Quia quicqd ꝓcedit ab aliquo agen
te libere. illius causa ē volūtas ꝓducētis. sed
oīs creatura ꝓducitur a deo libere. ꝓ ꝛ. **Ma**
ior patet. qz libertas ē ꝓncipalis ꝓꝓteritas vo
lūtatis. ꝓ qd ꝓuenit alicui oīno libere hoc rō
ne volūtatis videt sibi ꝓuenire. **M**inor pate
bit infra libro. ij. dist. i. **E**t hec est intentio be
ari **Aug.** ad **Prosum.** vbi ait. q omnis crea
tura cā est volūtas dei. **P**atet etiā illa con
clusio hic in lra multis auctoritatibz. **F**or

Instantia 1 **T**ed dicit q illa ratio nō ꝓcludit. qz causa ꝓin
gēs ꝛ libera nō potest esse cā efficiēs necessariꝫ.
Sed vt dicit illa ratio. deus ꝓducit illas cre
aturas libere. ꝛ ꝓ ꝓsequēs ꝓin genter. et mul
tos effectus necessarios videmus i creatur.
ergo si deus ē causa libera. sequit q nō sit cau
sa oīs creature. ac etiāz volūtas diuina. cuiꝫ vt
dictū est ꝓꝓteritas ē ipsa libertas nō erit causa
oīs creature. et sic ex vi ꝓdicte rationis sequit
oppositū intēte ꝓclusionis. **S**i voluntas

2 diuina ē cā oīm creaturaz. tūc vlt est causa suf
ficiēs vel insufficientis. **N**ō sufficiēs. qz ꝓsita
causa sufficiēte semp ꝓnit effectꝫ. ꝛ sic ab eter
no fuissent creature sicut ab eterno fuit volū
tas diuina. **I**tē ꝓsita causa sufficiēte frustra
poneret alia causa. ergo si voluntas dei eēt suf
ficiēs causa oīmū creaturarū. tūc omnes
alte cause frustra ponerētur. quia penitꝫ essent
superflue. **N**ec potest ꝓmī secūdu. quia nul
la insufficientia potest esse in volūtate diuina.
ergo ꝛc. **A**d primū dicendū q licet aliqui
effectus in creaturis sint necessariꝫ ꝓ compa
tionē ad cās secūdas que hūmōi effectus non
ꝓnt impedire. tū nullus effectus ē adeo neces
sarius qn ꝓ comparōem ad diuinā volunta
tē sit ꝓtingēs. et possibilis aliter se habere. qd
bñ patuit tꝓe **Iosue** qn voluntate diuina sol
sterit i medio celi. et nō mouebat ꝓ spacium
vnius diei. **P**atuit etiā tꝓe **Ezechie** quā
do sol retrocessit decē gradibz. ꝛ in multz alijs
exemplis sacre scripture. que longū nimis es
set enarrare. **E**x quo patet q nō obstat q
deus sua voluntate libere et ꝓtingenter ꝓdu
cat omne quod ꝓducit ad extra. tamē sua li
bera voluntas est causa oīmū creature. quia
omnis creatura est ꝓtingēs ꝓ comparōem ad
diuinā voluntatē. **A**d scōm dicēduz

Solutio
Ad 1
Ad 2

q volūtas diuina est causa sufficiēs. **A**d ꝓro
bationē primā in ꝓtrariū dicendū. q qn cā q
causat ex necessitate nature ē sufficiēs. tūc ꝓo
sita cā immediate ꝓnit effectus. **S**ed qn cā
ē libera ꝛ volūtaria. tūc qm hūmōi cā sit suffi
ciēs. tū nō est necesse vt effectus semp sit qn ē
hūmōi causa. sed sufficit q ipse effectus sit ꝓ il
la mētura ꝓ qua hūmōi causa vult talē effectū
esse. sed volūtas diuina ab eterno voluit crea
turā eē i tꝓe. ꝓ ꝛ. **F**orte dices q volūtas di
uina vel voluit ab eterno creaturā eē. vel non
voluit creaturā ab eterno eē. illa patet ꝓ extre
ma ꝓradictōis. **S**i dat primū. tūc fm illaz
solutiōz videt esse ꝓcessum q creatura fuerit
ab eterno. **S**i scōm. tūc c sequeret q deus ali
quid veller in tꝓe quod nō voluit ab eterno.
cuiꝫ oppositū ostendet in qstōe ꝓima sequē
ti. **R**ūdo q deus ab eterno voluit creatu
rā esse. nō tamē ꝓ eterno sed ꝓ tꝓe determina
to. ꝛ ideo ex vi diuine volūtatis seu diuine vo
lūtōis nō oportuit creaturā esse ab eterno. sed
solū in tꝓe. **I**lla tū magis apparebūt infra cir
ca ꝓncipiū scōi libri. **A**d scōam ꝓbatōem
dicēdu q alie cause nō supfluit. qz i eaz actio
ne diuina bōntas declarat quā deus voluit li
bere causis scōis cōdicare. qm ipse solus oīa
ꝓsset si veller ꝓducere et gubernare. **S**e
cūda ꝓclusio est. **V**olūtas diuina ē causa im
mediata oīs creature. **Q**uia cā ꝓducēs totū
effectū est hūmōi effectus causa immediata. sꝫ
voluntas diuina ꝓducit totum effectū in ꝓ
ductione cuiuscūqz creature. **M**aior ꝓꝛ. qz
effectus a nullo immediatus attingit qz ab
eo a quo totus ꝓducit. **M**inor etiā patet. qz
qm̄ cause secūde i aliquibus effectibus cōo
perent deo sine volūtate diuine. tū illud idem
quod ab eis ꝓducit intinuius ab ipso deo at
tingitur. et ꝓfectus a deo ꝓducit qz ab ipis
secūdis causis. **A**ttingit em a fine vsqz ad fi
nem fortiter. ꝛ disponit omnia suauiter. vt di
cit **Sap.** viij. **S**ed ꝓtra illā ꝓclusionē vi
dent esse due solēnes opīniones. **Q**uarū vna
ꝓnit q deus licet sit causa rerum ꝓ intellectū
ꝛ voluntatē. tamen immediatus intelligit
esse causa ꝓ intellectū qz ꝓ voluntatē. **Q**uod
ꝓbat sic. **E**xemplar factiūū immediati
us attingit effectū. qz causa que applicat ipm
ad effectum. sed idea que se tenet ex parte in
tellectus diuini est exemplar factiūū. ꝛ volū
tas diuina hūmōi exemplar applicat ad effe
ctū. ergo ꝛ. **M**aior patet. qz licet imago ex
stans in pariete ad cuius similitudinē pictor
alias ꝓpingit imaginē nō se habeat immedi

Instantia

Solutio

Lōdo 2

Sotfrid.

atius ad effectus depictu quasi manus pictoris. tamē sigillū cere impressū immediatus se habet ad effectū in cera causatus q̄ manus q̄ imprimunt ip̄m. cuius tota ratio est. quia imago parietis nō erat exemplar factiuū respectu imaginis picte. sicut imago sculpta in sigillo est exemplar factiuū respectu imaginis impressi se ipsi cere. **¶** Minor patet fm om̄es doctores.

2 **¶** Res opposite modo compantur ad intellectum nostrū z ad intellectum diuinū. quia sciētia intellectus nostri causat a rebus. sed sciētia intellectus diuini ē causa rerum. vt ait cōmentator. xij. metaph. **¶** Sed in nobis p̄mo fit motus a rebus ad intellectus. et mediantē intellectu ad voluntatem. ergo e cōuerso fm nostrū modū intelligēdi in diuinis modus causandi res ē quasi quidā motus a voluntate ad intellectū. deinde ab intellectu ad

3 **¶** Illud quo p̄ductū assimilatur producenti illo p̄ducēs immediatus se habet ad effectū z immediatus p̄ducit. quia vnūquodq̄ p̄ducit sibi sile inq̄tum potest. **¶** Sed creatura potissime assimilatur deo q̄stum ad rationes ideales que pertinet ad intellectū diuinū z nō ad voluntates. ergo zc. **¶** Sed istis nō obstantibus teneo cōclusionē primā. **¶** Et anteq̄ istū motus respōdeam: possūz ztra hanc opinionē arguere sic

1 **¶** Illud cuius actus sic se habet q̄ ip̄o posito om̄ino sequit rerum productio: hoc immediatē se habet ad rerū p̄ductionē q̄ illud cuius actus posito potest nō sequi rerū p̄ductio. **¶** Sed posito actu volūtatis diuine. puta q̄ deus velit creaturā producere. tūc necessario sequit p̄ductio creature. et posito actu intellectus nō sequit necessario rerum p̄ductio. **¶** Naz deus multa scit p̄ducere que nunq̄z producent. tamē omnia que deus vult p̄ducere om̄ino producent. ergo zc. **¶** In ordinate se habentibus p̄ modūz medij z extremū plus distat extremū ab extremo q̄ extremū a medio. **¶** z in agente libere z a p̄posito velle est mediū inter scire z opari. **¶** Et deus in p̄ductione creature agit libere z a p̄posito. ergo velle suū immediatē se habet ad p̄ductionē creature q̄ suū scire. **¶** Maior patet. **¶** Probo minorē. patet em̄ q̄ opari est vltimū. z p̄ sequēs vnū extremū. in agēte em̄ a p̄posito opari p̄supponit velle z scire. quocunq̄z em̄ illorūz deficiente illud nō esset p̄fecte agens a p̄posito. sed velle p̄supponit scire. quia bonū cognitū est obiectū voluntatis. ergo patet q̄ velle mediat inter scire

2 **¶** z opari. z p̄ consequens habet intentū. **¶** **¶**

qualē ordinē realē habent aliqua in his in quibus differunt realiter. talem ordinē rationis habent in his vbi differūt fm rationē. **¶** Sed in nobis actus volūtatis realiter differēs ab actu intellectus immediatē se habet ad operationē artis q̄ actus intellectus. vt patet p̄ aristotē. vi. metaph. z. iij. de anima. **¶** Etia Algasel in metaphica sua tractatu. iij. exp̄sse dicit q̄ volūtas immediatus mouet q̄ intellectus. ergo in diuis vbi volūtas z intellectus soluz differūt ratione: volūtas immediatus se habet ad opus productōnis ad extra q̄ intellectus salte fm rationē. **¶** Ad primā illaz rationū dicendū q̄ maior nō est vera. q̄ p̄supponit falsum. s. q̄ aliquod exemplar sit factiuū.

¶ Nullū em̄ exemplar retinēs rationē exemplaris est factiuū. **¶** Exemplar em̄ est ad quod respiciens artifex producit simile sibi. **¶** Ad p̄bationē dicendū. q̄ cū imprimit sigillū in ceram. tunc figura sigilli non se habet vt exemplar. sed potius se habet vt instrumentū instrumentis. **¶** Sicut em̄ mediate acutie ipsius securis artifex diuidēdo partes cōtinui inducit aliquam formā. cuius forme exemplar non est securis. quā sit instrumentū artificis. sic cum diuidit cera p̄ impressionē sigilli. sigillum nō debet dici exemplar figure in cera. q̄z vīs legitime possit dici instrumentū ipsius imprimētis. **¶** Si em̄ esset exemplar. tūc oporteret q̄ sigillato: faciendo figurā in cera respiceret figurā in sigillo. z ad instar seu similitudinē sigilli cum aliquo instrumentū sculperet ipsam cerā. z tūc de plano pateret q̄ sigillum nō esset factiuū. nec immediatus attingeret cerā q̄ manus ipsius sculptoris. **¶** Cū autē imprimit: tunc cōcedo q̄ sigillū sit factiuū. non tamē est exemplar. sed est instrumentū. **¶** Si em̄ cecus imprimeret sigillū. nihil minus cera figuraret. z tamen patet q̄ cecus in tali impressionē nō vteret sigillo tanq̄ forma exemplari. quia nō posset sigillū inspicere. **¶** Etia minor nō est vera. quia idea in mente diuina nō est pprie loquendo factiua. sed ē illud quod deus aspiciens ad eius similitudinē liberavoluntate p̄ducit ad extra illud qd creat. **¶** Ad

Solutio Ad 1

Ad 2

Extra got indum.

Et ipse intellectus. **E**tiam minor deficit. quia cum bonum cognitum sit obiectum voluntatis. et actus voluntatis presupponit actum intellectus. sicut in modum cognoscendi. et per omnia talis motus quem isti fingunt in divinis. non potest sic incipere ex parte voluntatis. quod excludat voluntatis immediatam ad rationem ad reprobationem. **A**d tertia dicitur quod maior deficit in naturalibus quam in artificialibus. **I**n naturalibus quidem. quia filius magis assimilatur patri quam semel. quibus semel immediatus se habeat ad generationem quam ipse pater. Deficit etiam in artificialibus. quia in artificialibus artifex assimilatur productum ipsi exemplari. et tamen exemplar non contingit immediate ipsum effectum productum per se loquendo. nisi hoc fieret per accidens. ut patet ex predictis. **S**ecundo dicitur predicta conclusio est alia solennis opinio quam ponit in divinis propter intellectum voluntatem potentiam executivam qua deus immediate producit omne illud quod ad extra producit. **S**ed ne ad patris nimis plene teneat. ideo recitatio de rationibus istis opinionibus differo versus ad. viij. dist. secundum librum. ubi intendit tractare de potentia executiva. quam isti doctores ponunt in angelis propter intellectum voluntatem. et tunc ea que hic omitto plenius recitabo.

Ad 3

Opi. hen. de gan.

Di. xlvi. Art. 3

Concl. 1

Quantus ad terci

um articulum. utrum deus velit mala fieri. scilicet dum quod duplex est malum. scilicet malum culpe. et malum pene. **E**t sic hoc pono duas conclusiones. **P**rima est quod deus non vult fieri malum culpe. Quia idem est fieri deo auctore quod deo volente. ut ait Augustinus in libro. lxxxij. questionum. **S**ed deo auctore non sunt mala culpe. ut ait ibidem Augustinus. ergo nec deo volente. **P**ropterea deus non potest esse malus. ergo deus non vult fieri mala. **A**n cedens pater. quia ipse est essentialiter bonus. **P**ropterea quod dixit Christus in evangelio. Nemo bonus nisi solus deus. **P**robatio contrarie. quia qui vult malum culpe ille malus est. sed ille qui vult fieri malum culpe ille vult malum culpe. ergo a destructione consequens si deus non potest esse malus. sequitur quod non vult fieri aliquod malum culpe.

Opi. 5 conclusionem

Sed contra illud est quedam opinio quam magister recitat in ista. xlvi. dist. quod ponit quod quibus deus non vult mala. tamen ipse vult fieri mala. **Q**uia sicut deus non scit falsum. quia scia eorum. et quod non est non contingit scire. ut dicitur. i. posteriorum. tamen ipse scit aliqua esse falsa. quia aliqua esse falsa est verum. sic deus non vult malum. quia non potest velle nisi bonum. tamen ipse vult esse malum seu fieri malum. quia esse malum seu fieri malum est

bonus. quia est occasio multorum bonorum. **P**otest illa opinio confirmari sic. **A**liqua mala fieri vult. sed deus vult fieri mala. **A**n cedens patet. quia multa mala contingunt. **C**onsequenter probatur. quia cum dei voluntas sit omnipotens. igitur impossibile est fieri illud quod deus non vult fieri. **P**ropterea sapiens volens aliquid quod vult omne illud sine quo illud quod vult nullatenus potest. sed deus est sapientissimus vult scire si omnia mala pari ab adversariis. quod passio cum sit illatio actus nullo modo potest esse sine mala actione adversariis. ergo etc. **P**ropterea vel deus vult mala fieri. vel non vult mala fieri. illa patet. quia deus est liber a firmatio vel negatio. ut dicitur. iij. meth. **S**ed vult tunc habet propositum. si non vult. tunc voluntas dei non est omnipotens. quia multa fierent in ea et de facto prederet quod ipsa dei voluntas non impediret. **B**ertrandus Augustinus in enchiridionem dicit. **N**on fit aliquid nisi omnipotens fieri velit. sed multa mala quidem fieri. ergo etc. **P**ropterea vel deus vult mala fieri. vel deus vult mala non fieri. **S**ed deus dari non potest. quia nihil potest fieri deo nolente. iuxta illud **D**esiderius. xij. **D**icitur in dictione tua cuncta sunt posita. et non est que tue possit resistere voluntati. ergo dabitur pro mundi habet propositum. **S**ed illa non excluditur. **Q**uia omnis voluntas ordinata et virtuosa. aut volendo vult fine. aut ea que sunt ad fine. sed voluntas dei est ordinatissima et virtuosissima. et malum culpe nec potest habere rationem finis. nec eorum que sunt ad fine. ergo etc. **M**aior patet ex pluribus locis libri ethicorum. **M**inor patet quantum ad prima sui parte. **S**ed quantum ad secundam parte potest probari sic. **F**inis et optimus sunt idem. ut dicitur. ij. phisicorum. et v. meth. sed malum culpe non est optimum. ut patet de se. ergo non potest habere rationem finis. **I**tem devotio a fine non habet rationem eorum que sunt ad fine. **S**ed malum culpe est quedam devotio a fine. **P**ropterea nullus vult malum nisi aliquo errore receperit apprehendat ipsum sub aliquo specie vel apparatus boni. sed deus non potest recipi. **M**aior patet per Dionysium in de divinis nominibus. ubi ait. quod nullum agens aspiciens ad malum agit quod agit. **M**inor sicut patet. quia deus est sapientissime. **P**ropterea si deus vellet fieri mala. tunc non esset beatus sed miser. quia est falsum. ergo a necedens. **F**alsitas contrarie patet. **P**robatio contrarie. quia ille est miser qui vult aliquid fieri quod ipse facere non potest. nec sic recte rationem fieri potest. sed deus non potest facere peccatum. nec potest fieri peccatum sic recte rationem. ergo etc. **A**d primum ergo in quantum dicitur quod non est sile de falso et de malo culpe. quia falsum est est verum. sed malum esse vel fieri non est bonum. **A**d probationem dicitur. quod sicut non omnis occasio mali est mala. sic non omnis occasio boni est bona. **A**d secundum dicitur quod contraria non est vera. **A**d probationem dicitur quod si ly non vult accipit per simplicem negationem volit

Contra opinionem

Solutio ad 1

Ad 2

Marginal notes on the right side of the page, including 'Dist. XLV' at the top and various commentary lines.

tiōis. tūc pōt de multa nō velle q̄ tñ nō sūt d̄
 volūtate ei⁹. q̄uis sint pter volūtate eius. et p
 p̄ns talia nec sūt volūta nec nolūta. q̄uis p̄s
Ad 3 sint dici pmissa. **Ad** terciū nego maiorē. nō
 em̄ optet sp̄ eē volūtū a deo sine q̄ nō pōt esse il
 lud qd̄ vult deus. q̄ sufficit q̄ sit pmissū vel p
Instantia potētā dei nō p̄hibēt. q̄uis lege diuina sit p/
 hibitū. **¶** Forte dicit q̄ pmissio sit signū vo
 lūtatis. sicut p̄ p̄ m̄gr̄m in l̄ra. q̄ pmissiōz vo
 cat voluntatē signū. i. signū volūtatis. **Sed**
Solutio. nō p̄t ostēdere falsum signū. cū sit oīno ve
 rat. q̄ qd̄ deus p̄mittit hoc videt velle. **¶** Rñ
 deo q̄ pmissio p̄prie loquēdo nō ē signūz vo
 lūtatis diuine que sit de malo fiēdo. sed est si/
 gnū volūtatis de bono ordinādo ex ipsis mal
Et illa ē intērio. b. **Aug.** in ench. vbi ait. q̄ oī
 potēs deus nō p̄mittet fieri aliqd̄ malū nisi
 adeo eēt oīpotēs q̄ sciret de mal̄ elicere bonūz.
Ad 4 **¶** Ad q̄ntū d̄d̄z cū dicit. vel de⁹ vult fieri ma
 lu vel nō vult. hic ē aduertēdū q̄ ly non vult
Nota val vel accipit diuisim p̄ duabz p̄ribz orōnis.
 ter nolo et nō volo.
 puta vt non ē aduerbiū negādi. et vult: ē ver/
 bū terciē p̄sone istius vbi volo vis. aut acci/
 pit diuisim seu p̄p̄sitate p̄ vna p̄re orōis. grā/
 maticē loquēdo de p̄ribz orōis. puta put ē ver
 bū terciē p̄sone d̄scēdēs a nolo qd̄ i sc̄da p̄so/
 na habet nō vis. et i terciā p̄sone h̄z non vult.
P̄mo mō ly non vult ē simplex negatio vo
 lūtōis. **Sed** mō non ē negatio volūtōis. s̄z ē
 volūtō negatiōis. **P̄mo** mō vult et nō vult
 opponūt d̄dictōis. **Sed** mō opponūt q̄ d̄
 ric. **P̄mo** igr̄ mō accipiēdo h̄ ē vera. de⁹ n̄ vult
 mala fieri. q̄ ad d̄tātē illi. p̄p̄ōnis sufficit q̄
 malū fiat p̄ter volūtate d̄mā. **Sz** sc̄do modo
 n̄ ē vera. q̄ tūc eēt sensus q̄ fieret d̄ voluntatē
 diuinā. puta n̄ solū deo n̄ volētē sed fieret etiā
Ad 5 deo nolētē. **Ad** q̄ntū d̄d̄m q̄ sicut p̄z p̄ ma
 gistr̄. dist. xl. volūtās dei q̄nq̄ accipit p̄prie
 et sic dicit volūtās bñ placiti. et hec volūtās est
 vna tm̄. sicut ē vnus de⁹. **Et** de hac voluntate
 dictū est sup̄ius q̄ p̄tra eā nihil p̄t fieri. q̄uis
 p̄ter eā multa p̄tā fiant. **Q̄nq̄** vō accipit lar
 ge et q̄s m̄ aphorice. et sic q̄nq̄ modis acci
 pit volūtās dei. p̄pter qd̄ sc̄ptura q̄nq̄ loqui
 tur plurali d̄ volūtate dei. iuxta illd̄ ps. **Ma**
 gna opa d̄ni exq̄sita in oēs voluntates ei⁹. **Et**
 sic appellat volūtās signi. iuxta q̄nq̄ q̄ vidē/
 tur eē signa diuine voluntatis. s̄. p̄ceptio. p̄hi
 bitio. p̄siliū. p̄missio et opatio. q̄ alio nomie di
 cit̄ impletio. **Et** illa q̄nq̄ q̄ voluerit p̄t comp
Uersus. hēdere hoc versiculo. **P̄cipit** et p̄hibet. p̄/
 mittit. p̄silit. implet. **P̄o** p̄cepto et consilio
 accipit volūtās **Math.** vi. cū dicit deo patri

Fiat volūtās tua sicut i celo et i terra. **Et** istis
 duobz modis multa fiūt non solū p̄ter volū
 tatē dei. verum etiā p̄tra voluntatē dei. **Et** s̄m
 istū intellectū ait **Aug.** in libro de spū et l̄ra.
Infideles d̄ dei voluntatē faciūt cū eius etiā
 gelio non credāt. **Sed** p̄o p̄missione et opa
 tione accipit in p̄posito ab **Aug.** cū ait. **Non**
 fit aliqd̄ nisi oīpotēs deus fieri velit. q̄ post
 hec v̄ba subdit **Aug.** imediate. vel sine do vt
 fiat. vel ipse faciēdo. vbi p̄ hoc q̄ dicit sine do
 tangit p̄missionē q̄ est signū volūtatis diuine
 respectu maloz modo quo sup̄ius dictū est.
 p̄ hoc q̄ dicit. vel ipse faciēdo. tāgit signū vo
 lūtatis diuine quod ē impletio seu opatio.
Et p̄ hoc etiā p̄z ad argumētū. q̄ **Aug.**
 ibi non loquit̄ p̄tē de voluntate bñ placiti. q̄
 ē volūtās p̄prie dicta. de q̄ loquit̄ illa opinio
 falsa p̄ qua induci p̄dictas ratiōes. **¶** **Ad** se
 xtu dicendū. q̄ neutra illaz p̄p̄ositionū ē p̄ce
 dēda nectio. **Quia** pōt p̄cedi media. s̄. hec. de⁹
 non vult mala fieri. **¶** **Forte** dicit. fieri et non
 fieri sūt d̄dictōis. s̄z inter d̄dictōis nō est da
 remediū. **Respondet** q̄ licet malū fieri et na
 lū non fieri sint p̄tradicōria. tamē hec due. de
 us vult malū fieri. et deus vult malū non fie
 ri. non sūt p̄tradicōria. eo q̄ hoc verbū vult.
 quod ē p̄dicatū i vtraq̄ p̄p̄ositione vtrobiq̄
 accipit affirmatiue. **In** p̄tradicōis autē p̄
 p̄ōnibz p̄dicatū affirmatū i vna debet negari
 in alia. ideo d̄do mediū inter p̄dictas duas
 p̄p̄ositiones non dat mediū inter p̄tradicō/
 ria. **¶** **Sed** conclusio. **Deus** vult malū pene. **¶** **Cōdo** 2
Quia illud quod habet ratiōz boni hoc vult
 deus. sed malū pene est bonū. et h̄z ratiō ē bo
 ni. ergo r̄c. **¶** **Maio** p̄z. q̄ deus vult omne bo
 nū. **¶** **Probatio** minoris. q̄ correctio mali ha
 bet ratiōē boni. sed malū pene debite inflicti
 ē correctio mali. ḡ r̄c.

Quantus ad quatuor **Articls** 4
 tū articulū. vtz bonū sit mala fieri. pono du
 as p̄clusiones p̄formiter ad p̄cedēta dicta in
 tercio articulo. **¶** **P̄ma** ē q̄ malū culpe fie
 ri non ē bonū. **¶** **Quia** illud qd̄ non ē bonū illi
Cōdo 1
 us vsus et generatio non ē bona. illa patet. q̄a
 cui⁹ vsus ē bonus et cui⁹ generatio ē bona ipsū
 quoq̄ est bonū. vt patz. iij. topicoz. ḡ a destru
 ctione p̄sequētis. qd̄ non ē bonū illius vsus et
 generatio non ē bona. **Sed** malū culpe non ē
 bonū. vt se patet. q̄ ipsum est p̄uatio bo
 ni. ergo malū fieri quod ē vsus vel generatio
 malū non ē bonū. **¶** **¶** si oppositū i opposito. 2
 3 4

Marginal notes on the left side of the page, including references to other works and commentary.

et oppositum in opposito. Sed bonum fieri est bonum. ergo malum fieri est malum. Maior ponit philosophus in topicis. Minor de se patet. Et confirmat. quia motus specificat a terminis ad quos sunt. Sed malum fieri terminat ad malum. ergo malum fieri est malum.

Instantia

1 Sed oppositum istud potest argui sic. Cuius visus est bonus ipse quod est bonum. ut patet ex dictis in prima ratione per conclusionem. sed deus male facit bonum vult. ut patet per Augustinum. xi. de civitate dei. **S**ed hoc iustum est bonum. sed mala fieri est iustum. Maior patet. Minor probat. quia quod iuste a deo permittitur hoc est iustum. sed malum culpe fieri iuste a deo permittitur. ut patet in glossa super illud Apocalypsis. Qui in sordibus est sordescat adhuc. **S**ed illud quod est causa boni maxime illud est bonum. scilicet malum fieri quoniam quod sunt causa boni maxime. Maior patet. quia effectus non est potentior causa. Probat minor. quia crucifixio christi fuit causa maxime boni. scilicet liberationis tonus generis humani. et tamen ipsa fieri fuit malum. aliter non peccassent iudei a quibus peccavit illud fieri. **S**ed tamen. **A**d primum dicitur quod duplex est visus rei. Unus naturalis ad quem res sua natura ordinabilis est. Alius accidentalis ad quem res ordinatur non ex sui natura sed ex voluntate vultus. De visu primo modo dicto maior est vera sed non de visu secundo modo dicto. Sic enim potest quod bonis male vult. Multi enim vult bono vi no ad malum evertatis. et malis bonum vult. sic homo sanctus persecutione mala vult bonum. cum ad laudem dei ipsam patienter tolerat. Tu igitur minor peccat de visu secundo modo dicto. quia malefacta ex sui natura non sunt ordinabilia in bonum visus. quibus hoc possit fieri ex bona voluntate vultus. igitur ratio non excludit. **A**d secundum dicitur quod maior non est vera in sua totali universalitate in quantum ly omne distribuit iustum tamen per iustum per se quod per iustum per accidens. quia licet illud quod est per se iustum sit bonum. hoc tamen non semper est verum de eo quod est per accidens iustum. hoc enim potest esse malum. sed malum fieri quod visus per accidens possit esse iustum. tamen per se non est iustum. **A**d tertium dicitur quod sicut frigus quod per accidens est causa caloris. sic quod malum non per se sed per accidens est causa boni. quibus ex hoc non sequitur quod malum fieri sit bonum. quia causa per accidens in quantum homo nec formaliter nec virtualiter continet effectum seu perfectionem effectus. **A**d formam igitur argumenti dicitur quod maior non est vera. de eo quod est per accidens causa boni. Et cum dicitur in minore quod malum tamen. verum est per accidens. **A**d probandum dicitur quod licet passio christi quantum ad meritum patientis fuerit causa per se nostre liberationis. quia ut sic fuit bona. tamen quantum ad malitiam inferentis non fuit

Solutio. Ad 1

Ad 2

Ad 3

ca liberationis nostre nisi valde per accidens. ut sic enim fuit mala. **S**ecunda conclusio est hec. quod malum pene fieri est bonum. Quia illud quod bene leges manutinent et pax universi promouet hoc est bonum. malum pene est homini. **S**ed tamen. Maior patet de se. Minor habet per ethicorum. quantum ad primam partem. ubi sic dicitur. Legibus oportet esse ordinata nutritionem. Et paucis interpositis sequitur quod illa nutritio fiat. Multi enim necessitati. magis quam sermone obediunt. et iacture quam bono. **P**ater etiam secunda pars minoris. quia sicut eradicata zizania bene herbe melius nutriuntur creantur. sic per malum pene destructis vel emendatis malis hominibus magis inualescit pax et tranquillitas universi. ergo tamen. **A**d argumentum principale dicendum. quod voluntas divina simul cum immutabilitate habet summam libertatem. et ideo non solum necessarium effectuum verum etiam contingentium potest esse causa. vel mediantibus causis secundis. vel immediate per se ipsam sicut sibi placuerit et videbitur expedire. ergo argumentum non concludit.

Secundo 2

Ad argumentum poci pale.

Distinctio quadragesime septima et quadragesimo octava.

Voluntas quip

pe dei tamen. **H**ic magister tractat de divine voluntatis efficacia ipsa considerando positum. Et dividit in duas partes. Nam primo considerat universalem homini efficaciam. Secundo considerat humane voluntatis ad divinam voluntatem conformitatem et concordiam. distinctione. xlvij. ubi. **S**ciendum est. Prima in duas. Nam primo ostendit omnia fieri secundum divinam voluntatem. Secundo ex dictis ostendit oriri incidentem dubitatem. ibi. **D**is verbis Et hec in tres. Nam primo tangit dubitatem. Secundo apponit solutionem. Et tertio predictorum facit recapitulationem. Secunda ibi. **V**erum ut supra. Tercia ibi. **E**x predictis tamen. **S**equitur. xlvij. distinctio. **S**ciendum est tamen. In qua magister considerat humane voluntatis conformitatem ad divinam voluntatem. Et dividit in duas partes. Nam primo ostendit magister quod conformitas in voluto. puta si homo illud idem vult quod deus vult. non semper facit esse bonam hominis voluntatem. et e converso si homo non vult illud quod deus vult. hoc non semper facit malam hominis voluntatem. Secundo ostendit quod bona dei voluntas quandoque potest impleri per malam ho-

Marginal notes on the right side of the page, including 'Dist. XLVII' and other commentary.

minis voluntate. Secunda pars incipit ibi Illud quoque etc. Et hec dividit in quattuor partes. Quia primo ponit intente veritatis de terminatione. Secundo instat p vnam obiectione. Tercio hmoi obiectionis subiungit solutione. Quarto ostendit q ex pdictis solunt plures questiones que fieri possunt circa xpi ac ceteroz sanctoru passione. Secunda ibi Sed ad hoc opponitur sic. Tercia ibi. Ad quod respondentes. Quarta ibi. Ex quo soluit. Circa istas duas vltimas distinctiones primi libri quero hac questionem.

Utrum si deus aliquid de nouo vellet qd non voluit ab eterno ex hoc realiter mutaret. Et videt q no. Quia real mutatio no potest fieri i aliquo nisi duobus modis. Uno mo q aliquid realiter i eo acquiratur. Alio mo q aliquid realiter in eo reperdatur seu ab eo auferat. Sed realis actio etiam i creaturis continuata potest terminari de nouo ad aliquod obiectu ad quod primo no termina- bas sine hoc q in agente aliquid acquirat vl aliquid reperdat. nec p sequeas agens ex tali terminatione alteratur. ergo eterna dei volitio ad aliquod nouu volitu poterit terminari absq omni ipsius dei mutatione. Maior pars. Probo minorē. quia cu visus fertur i aliquid primo indistincte eade visio continuata succet- siue terminatur ad plura distincte t nibil ibi repditur. nec aliquid de nouo acquirit. eo q eadem visio continuatur. ergo etc. Contra. im- possibile est fieri transitu de contradictorio in co- tradictorio nisi fiat mutatio i aliquo. sed no velle velle sunt contradictoria maxie du sumu- tur respectu eiusde. q si de nouo aliqd vel- let qd no voluit ab eterno eet transitus de con- tradictorio in contradictorio. t i volito non e necesse fieri tale mutatioem. g esset in volere. Illa as- sumpta pbo. l. q talis mutatio no esset necio in volito. quia sicut ex hoc q deus voluit ab eterno antixpm esse in fine mundi. no fuit ab eterno aliqua mutatio in antichristo. sic si de- us nuc de nouo vellet antichristu esse in fine mundi. ex hoc no fieret aliqua mutatio nuc in antichristo. qz nihil nuc esset d antichristo quod esset capax illi mutatiois. Circa illas duas vltimas dist. pmi libri qtuoz sut vide- da. Primo de eo qd querit. Sed vtru aliqd eius tra diuina voluntate possit eade re sub pcepto. Et hoc qstum ad distinctionem xlvij. Tercio vtz teneamur nraz volutate pformare diuine volutate. Et qro i q de- beat esse hmoi coformitas. Et hoc qstum ad

dist. xlvij. et vltima.

Quatuor ad primu

articulu. vtz si deus aliqd de nouo vellet qd non voluit ab eterno ex hoc realiter mutaret. Dicendu q deus nihil pot velle in futurz seu de nouo quod no voluit ab eterno. Quia cu diu velle mensuret nuc eternitatis. ergo in ipso nulla poterit esse successio. Sed i eo esset necessario successio si deus nuc vellet q primo no voluit. qz velle t no velle respectu eiusdez voliti ab eade volutate dicit. et p ois non pnt esse simul. qz ppter necessario vnu succe- det alteri. nec p sequeas poterit mensurari nuc eternitatis i quo nulla pot esse successio. Et pfirmat. qz mensura ppria e vnigenia cu men- surato. igitur no existente successione in men- sura mensuratu opret q sit simul totum. Si deus vellet aliquid d nouo quod ab eterno no voluit. tunc necessario intrinsece mutaret t esset pfectibilis pfectione ab essentia sua rea- liter differere. sequeas est impossibile apud phos t theologos. Probo contra. quia si deus vellet aliquid de nouo quod prius non volu- it. vel hoc fieret nouo actu volitiois. vel hoc fieret ppter nouam habitudinem eius ad hu- iusmodi volitu. Si primo mo. tuc de plano habet ppositum qstuz ad vtruzq incouenies- tentu in sequeate. Si dat scdm. tuc seqtur ide incoueniens. qz sicut nouitas in re mota vt mota e necessario pssupponit nouitate mo- tionis. sic nouitas voliti vt volituz est neces- sario pssupponit nouitatem volitiois. t sic seq- tur ide quod primo. qz noua habitudo volu- tatis ad volitu pssupponit nouitate voliti vt volitum est. t p sequeas nouitate volitiois.

Articls 1

Edo

Co firmat

Instantia

Sed forte dicit pma rom q nuc eterni- tatis ppter sui illimitatōem excedit tps et e- istas tps. Sic igit d dictiona sibi iuncte pnt succedere in diuersis nuc tps. sic pnt sibi succedere in eode nuc eternitatis quod coeri- stit omibus nuc tps. Contra scdm ratio- nem sic. Deus potest facere de nouo qd no fecit ab eterno sine sui mutatioe. ergo potest velle de nouo quod non voluit ab eterno absq su- mutatione. Antecedens patet ex fide. quia cre- dimus deum mundu pduxisse in tempe- sequentia videt ex hoc patere. qz non minus distans facere t non facere. qz velle t no velle ergo etc. Deus vult nunc Judam eedā- natu. t qnq no voluit eum esse damnatum. quia qd dū viuunt hoies nuc deus vult omis

2

3

4 **P.** q̄cūq; i actōe sua pprijs suis p̄saris vi
ribz p̄t deficere. tenet se ei cōformare cui p se
inest rectitudo. in cui⁹ p̄formitate p̄manēdo
nequaq; p̄t deficere. sed ois creata volūtas i
sua actōe potest deficere. ⁊ sola dei volūtas ex
sua natura sic ē recta q̄ om̄e illud qd sibi p̄for
mat rectificat. ḡ ois hō suā volūtatē dīne vo
lūtatē tenet p̄formare. **P.** q̄libz hō tenet vo
lūtatē suā p̄formare tali regulē i quā fin suā
naturā reducit regulāda. s; volūtas dīna est
tal regula. qz ansel. i. de ceceptu h̄gali. c. iij. p
bat. qz i alijs vīrbz a volūtatē nō p̄t cē p̄cm.
Nā cū de legē eis iposuit vt volūtatē obediāt
obediēdo ei faciunt q̄ tenent. p̄pter qd in eis
p̄cm ⁊ iniusticia eē nō p̄t. volūtas autē ime
diatē reducit ad volūtatē dīuinā. **S.** for
te dicit q̄ relatiua eq̄pantie dicunt ad uertē
nā. sed p̄formitas ē relatio eq̄pantie. ḡ si volū
tas nra p̄formaret voluntati dīne. tūc ecōtra
volūtas dīna p̄formaret volūtatē nre. qd ē fal
sū ⁊ ipossibile. ḡ tē. **R.** q̄ dato q̄ aliq̄ relatiō
eq̄pantie fm nomē sit inter nos ⁊ deū. bt̄s eī
Ioh̄el dicit i canōica sua. qz siles ei erim⁹. qm̄
vidēbim⁹ eū sicuti ē. silitudo autē ē relatio eq̄
paritē. ire t̄m nō est eq̄pantia i tali relatiōe.
qz nos dependem⁹ a deo. ⁊ nō ecōuerso. nā ta
les silitudines ⁊ p̄formitates innascunt⁹ ex h̄
qz nos q̄tū possum⁹ ipm̄ imitatur. ⁊ nō ecō
uerso. **S.** Secdo dico qz q̄tū ad ea volūta q̄ de
us vult volūtatē aīcedere. s; tenemur nram
volūtatē p̄formare volūtatē dīne. qz volūtatē
dei aīcedere q̄libet ordinat i vitā etnā. **S.** qz
q̄tū ad ea q̄ de⁹ vult volūtatē dīne. nō optet
quēlibet suā volūtatē dīuine volūtatē i oibz cō
formare. ita qz talia velit. qz volūtatē dīne de
us vult damnādos eē damnatos suo tempe.
quod si alicui p̄staret volūtas sua in hoc nō
posset se conformare dīuine volūtatē. cū con
tra oēm inclinationē. ⁊ p̄ cūtra omnē vo
litionē sit p̄petue cruciari. In alijs vero peno
sis euentibus a deo volūtis. puta in morte pa
rentū. ⁊ etiā in morte ppria. si alicui deus ta
lia se velle reuelaret. estimo qz si talis homo ef
set p̄fectus in caritate. ipse voluntatē suā dīui
ne volūtatē p̄formaret. ⁊ diceret cū aplo. Cu
pio dissolui ⁊ esse cū xp̄o. Si s̄o ad huc ē im
p̄fectus. tūc sufficit nō trīstari.

Instantia

Solutio

Lōdo 2

Articls 4

Quantuz ad quar
tuz articulū. in quo debeat esse p̄formitas no
stre volūtatē ad dīuinā. est ad q̄tendū qz d

volūtatē qnq; loquimur large. et sic appetit⁹
sensitiu⁹ qnq; appellat volūtas. qnq; pprie.
et sic voluntas est potentia p̄tis intellectiue.
Et hec p̄t adhuc cōsiderari duplicit. Uno
modo q̄tū ad motus p̄mos veniētes ex na
turali instinctu sine deliberatiōe p̄uia. ⁊ vt sic
dicit volūtas naturalis. Alio mō put mor⁹
vel actus ei⁹ sequit deliberationē. ⁊ vt sic dicit
voluntas deliberatiua. **P.** Primus igit duobz
modis nō oportet insistere. qz planū est qz ac
cipiendo voluntatē p̄ appetitū sensitiuoz na
turali. tūc i his que tristat ⁊ nociua sūt sen
sui vel nature nō possumus volūtatē nostrā
p̄formare voluntati dīuine. Si em̄ deus vel
let me mori. vtq; appetitus me⁹ sensitiuus ⁊
naturalis instinctus hoc abhorrerēt ⁊ refuta
rent quantuz in ipsis esset. Propter qd Da
mas. li. iij. ca. xxij. vult. qz quēlibet res natura
liter desiderat esse. Et ibidē ait. qz deus factus
homo hoc desiderū habuit ⁊ mori timuit.
S. Sed loquēdo de voluntate tercio mō dī
cta pono tres cōclusiones. **P.** Prima ē qz ad re
ctitudinē nostre volūtatē requirit nccio: vt
velim⁹ om̄e illud qd em̄dēt ⁊ sine ambigui
tate nobis constar deū velle simpliciter et ab
solute. Quia ille nō est verus amīc alicui⁹ q
volūtatē sua ab eo discordat i iustis et ratioā
bilibus. sed habēs rectaz voluntatē est amīc⁹
dei. ⁊ omne quod deus vult est iustū ⁊ ratioā
bile. ergo tē. **M.** Maior patet p̄ Tullū qui dī
cit ad p̄fectam amicitia spectare idem velle ⁊
idē nolle. Et. ix. et bicozū ait Ansto. qz p̄trarie
tas voluntatū dissoluit amicitia. Et. ij. rbe
toricozū dicit. qz ratio amoris consistit in pro
curare alicui que in volito ipsius sunt. **M.**
Mior patet q̄tū ad partē primā. qz in can. p̄
mo dicit spona ipsi deo. Recti diligūt te. Pa
tet etiā q̄tū ad secundā partē. qz cū vo
luntas dīuina sit ipsa equitas ⁊ rectitudo. et
obliquari nequaq; possit. ideo omne qd vult
est iustum ⁊ rationabile. **S.** Omnis homo
habens rectam voluntatē tenet velle illud cu
ius oppositū si p̄tingeret necessario tolleretur
dei p̄fectio. Sed si fieret opposituz illius qd
deus p̄cise ⁊ determinate vult fieri. tūc tollere
tur dīuine volūtatē p̄fectio. ḡ tē. **M.** Maior p̄.
qz ois amīcus vult illud cui⁹ oppositū tollit
p̄fectionem et honorem amīci quem diligit.
M. Mior etiā patet. qz si fieret opposituz illi
us quod deus diffinitiuē ⁊ determinate vel
let. tūc vigor ⁊ p̄tās dīuine voluntatis tolle
retur. ipsa em̄ esset inualida. al̄s non contin
geret oppositū eius quod ipse determina

Lōdo 1

2

Quantuz ad
quar
tuz articulū.
in quo debeat
esse p̄formitas
nostre volūtatē
ad dīuinā.

referenda sunt ad voluntate prout dicit natu/ ralis ad appetitu sensitivum. Si em xps vo/ luntate deliberativa no voluisset respectu illu/ us passionis illud quod pater voluit. tunc p

Ad 3 humanu genus redemisset. **Ad** tertia ne/ go sequentia. **Ad** pbatione dicendu q sub/ tractio gratie non est simplr et absolute a deo volita sed dditionaliter. puta sub hac dditoe. si ille ceciderit in pctm. q no est ad pposituz. qz conclusio posita e de his q deus vult simplr et absolute. **Un** notate e aduertendu q qn de us vult aliqd dditionaliter. tuc qcuqz vult oppositu illius dditionis adiecte. ille pot vel le oppositu pdicti voliti quod deus voluit sb illa dditione. pmanente tn dformitate volu/ tatis illius homis ad voluntate dei. **Da** igit q aliqs hns recta voluntate sciat q si morta/ liter peccaverit deus vult auferre graz ab eo. ille debet velle oppositu illius dditionis. pu/ ta debet velle no peccare. tuc sine dformitate sue volutatis ad voluntate diuinā pot velle q deus gratiam no auferat. **Fort** dicitur q ille no vult oppositu illius dditionis. qz for te vult mortaliter peccare. **Tuc** respondeo q talis coipso q velle mortaliter peccare. ia no haberet recta volutate. et p onis argumentu no eez conclusioe pmissaz q supponit rectitudi ne volutatis. **Ad** quarta dcedo nego d/ tia. **Ad** pbatoez pz p ia dicta. qz ex quo talis ho puc supponit hre recta volutate. utiqz p tuc hz graz. et puc de no vult damnatioez il li nisi sub hac dditoe. si finaliter recesserit si/ ne gra. **Qna** in pbatoe dntie assumit vnu falluz qd ammo impossibile. qz mimu inco uenies i deo e impossibile. **Sz** incouenies ee videt q alicui reuelet ei d damnatio. qz dare sibi materia respandi de dei misericordia. ideo no e estimandu q alicui reuelatoe veridica reue let ei eterna damnatio. **Si** tn aliqs pciperet hmoi reuelatione. ille vel debet tale reuelatio nenon putare esse a deo sed a demone. q velle etia qnqz bonos hoies ponere in desperatione **Uel** si no posset vincere tale ceptu qn putat/ rer tale reuelatione sibi facta ee a deo. tuc non deberet putare tale sniam ee vltimate diffinitu uā. sed magis aminatoria. sicut dicitu fuit ni muis Jone. iij. **Ad** huc qdragita dies et ni/ mie subuertet. **Et** io talis homo eo cautius et melius debet ordinare vita sua deo humili/ ter supplicado. vt sibi sua pctā dimittat. et in gra ac caritate vsqz in finem custodiat. **Ho** test etia dicit q ille due rones no sunt dclusi

Instantia

Solutio

Ad 4

sione. qz deus simplr et absolute non vult gre subtractione. nec alicui homis damnatioez. sed solu vult talia voluntate pmissina. **Un** et deus no vult nos talia velle. **Quis** signum est. qz appetitu talibus contrariu quasi natu/ raliter indidit nature ronali. **Ad** qm a dcedu q no pstat nobis euideter q deus velit il/ lud simplr qd p modu silij nobis insinuat. **Si** tamē alicui pstat euideter q deus hoc velle simpliciter. tuc si talis haberet volunta tem rectam. et in rectitudine pmanere deberet. oporteret eu in hmoi volito voluntate suam dformare volutati diuine. talis em insinua/ tio absolute volutatis diuine eqpolleret pce/ pro. pta qd qz facies pdit rectitudine volu/ tatis. **Ad** sextaz dcedu. q qzuis finitu no possit dformari infinito entitatie. pot tn ei dformari obiectiue. sic. f. q volutas finita et in finita tendant in ide obiectu dformibus acti bus. puta q ambo circa ide obiectuz eliciant actū volitionis. vel ambo actū nolitionis.

Ad 5

Ad 6

Ad 7

Durand?

Ad septima pz p idē. qz argumentu pcedit de dformitate entitatie vel dimensia et no de obiectiua. et io no ead ppositu. **Probat** etia qda doctor pdicta dformitate no ee neciaz. et arguit sic. Nihil e necessariu fieri nisi hec neci/ tas oriat ex natura rei. vel ex pcepto superioris. **Sed** re volita a deo non sp tenemur ex natu/ ra rei velle. als si deus veller damnatioez ali/ cui ille teneret ea velle. quod est pta Aug. i li. de trini. vbi ait q omnes homines natura/ liter volut esse beati. **Nec** ex pcepto. qz nul qs legitimus hoc esse pceptu. **¶** si cut tenemur voluntate nostra dformare volutati diuine. sic tenet subditu volutate sua pprā dformare volutati sui plati cui subest vice dei. **Sed** si plar diceret audiete subdito. volo q hoc fiat subditus adhuc no teneret hoc facere nisi plaratus pciperet ei vel insinuaret se velle huc sub ditum hoc facere. ergo a simili no tenet quis in pticulari velle illud quod deus vult nisi h sibi precipiat vel insinuet q deus vult ipsum hoc velle. ergo etc. **¶** nullus tenet ad illd sine quo pot saluari. sed sine tali dformitate pot qz saluari. **Ad** io pz. **Probat** mior. qz sine hmoi dformitate volutas hominis pot manere bona. vt pz p Aug. in li. enchiridion. vbi ait. q aliqui bona volutate homo vult qd deus non vult. vt puta. bonus filius vult patrem suum viuere. et deus no vult eum viuere. quia vult q moriat. ergo etc. **¶** qnqz co/ tingit q duo homies quoz vterqz bonus est volunt opposita ptradictoria. puta vn vult

2

3

4

Faint, illegible text in the upper left section of the page.

Small block of text, possibly a title or section header, located below the first main text block.

Main body of faint, illegible text on the right side of the page, arranged in a single column.

Chon fecidus

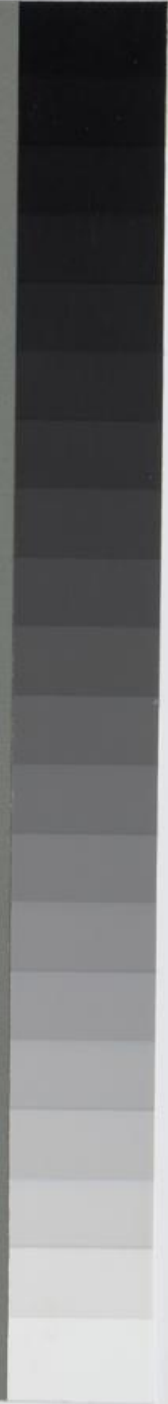
Edi abif

Vertical column of text on the far right edge of the page, likely a commentary or marginal note.

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN Gray Scale

- A 1 **R** Red
- 2 **G** Green
- 3 **G** Green
- 4 **B** Blue
- 5 **B** Blue
- 6 **M** Magenta
- 7 **M** Magenta
- 8 **W** White
- 9 **G** Gray
- 10 **W** White
- 11 **K** Black
- 12 **K** Black
- 13 **C** Cyan
- 14 **C** Cyan
- 15 **Y** Yellow
- 16 **Y** Yellow
- 17 **M** Magenta
- 18 **M** Magenta
- 19 **B** Blue

Centimetres

Inches

TIFFEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
------	------	-------	--------	-----	---------	-------	---------	-------